

**ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Ο
ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Παναγιώτης Μ Κουδουνάς

**Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για
τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης Διπλώματος Μεταπτυχιακών
Σπουδών στην «Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος
Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Παν/μίου Πελοποννήσου στην κατεύθυνση
«Μάρκετινγκ Αθλητικών Οργανισμών & Επιχειρήσεων»**

**Σπάρτη
(2022)**

Εγκεκριμένο από την Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπων: Κουρτεσοπούλου Άννα, Διδάκτορας

2^ο Μέλος: Ουρανία Βρόντου, Αναπλ. Καθηγήτρια

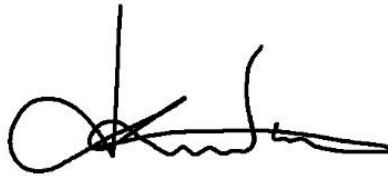
3^ο Μέλος: Αθανάσιος Κριεμάδης, Καθηγητής

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 18 (Λόγοι και διαδικασία διαγραφής από το ΠΜΣ) του Κανονισμού Λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας (ΜΔΕ) δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Ημερομηνία: 13/02/2022

Ο Δηλών
Κουδουνάς Παναγιώτης

Copyright © Παναγιώτης Μ Κουδουνάς, 2022

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παναγιώτης Μ Κουδουνάς: Αθλητικός Τουρισμός Πολιτική και Βιώσιμη Ανάπτυξη. Ο ρόλος των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.

(Με την επίβλεψη της Άννας Κουρτεσοπούλου, Διδάκτορας)

Στην παρούσα βιβλιογραφική εργασία γίνεται μελέτη σχετικά με την βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στους τόπους υποδοχής, εξετάζεται ο ρόλος της πολιτικής και ερευνάται η σημαντικότητα των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στην αειφόρο ανάπτυξη. Για την κατανόηση των παραπάνω ζητημάτων αναλύονται οι έννοιες και οι τυπολογίες του αθλητικού τουρισμού καθώς και ο αντίκτυπος των αθλητικών διοργανώσεων τουρισμού στους τόπους υποδοχής, παρουσιάζονται τα ζητήματα της πολιτικής και της ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού καθώς και οι έννοιες της αειφορίας. Στα συμπεράσματα παρουσιάζονται οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης που αναφέρονται στη διατήρηση και διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος των τόπων φιλοξενίας, τη διαφύλαξη της κοινωνικής ευημερίας και πολιτιστικής κληρονομιάς και στη δημιουργία εσόδων, θέσεων εργασίας και ευκαιριών στο οικονομικό επίπεδο. Αναδεικνύεται ως σημαντικός ρόλος της πολιτικής στη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού και διαπιστώνονται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν οι διοργανώσεις μικρής κλίμακας για την παραγωγή αποτελεσμάτων βιώσιμης ανάπτυξης σε οικονομικό, κοινωνικό-πολιτιστικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Λέξεις Κλειδιά: *Αθλητικός τουρισμός, αντίκτυπος, βιωσιμότητα, αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας.*

ABSTRACT

Panagiotis M Koudounas Sport Tourism Policy and Sustainable Development. The role of small scale sport events for the sport's tourism sustainable development
(With the supervision of Anna Kourtesopoulou, PhD)

In the present bibliographic research, a study is made on the sustainable development of sport tourism in the host communities, the role of policy is examined and the importance of small-scale sports events in sustainable development is investigated. In order to understand the above issues, the concepts and typologies of sports tourism are analyzed, as well as the impact of sports tourism events in the host places, the issues of sports tourism policy and development as well as the concepts of sustainability are presented. The conclusions present the goals of sustainable development that refer to the protection and preservation of the natural environment of the places of hospitality, the preservation of social prosperity and cultural heritage and the creation of income, jobs and opportunities at the economic level. The role of politics in the sustainable development of sports tourism is highlighted and the comparative advantages of small-scale events for the production of sustainable development results in economic, socio-cultural and environmental level are identified.

Keywords: *Sport Tourism, impacts, sustainability, small scale sport events*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην καθηγήτρια κα Άννα Κουρτεσοπούλου για την συμπαράσταση και καθοδήγηση της εκπόνηση της εργασίας, καθώς και τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής Βρόντου Ουρανία και Κριεμάδη Αθανάσιο για τις πολύτιμες συστάσεις τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT.....	iii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	iv
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
Θεωρητικό υπόβαθρο.....	1
Σκοπός της έρευνας.....	1
Σημαντικότητα της έρευνας.....	2
Λειτουργικοί ορισμοί.....	3
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	4
Αθλητικός Τουρισμός	4
Αθλητικές Διοργανώσεις και Αθλητικός Τουρισμός.....	7
Αντίκτυπος Αθλητικών Διοργανώσεων – Επιπτώσεις Αθλητικού Τουρισμού.	10
Οικονομικός Αντίκτυπος	10
Υπολογισμός οικονομικού αντίκτυπου.....	11
Κόστος οικονομικού αντίκτυπου	11
Περιβαλλοντικός Αντίκτυπος	12
Αρνητικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στο περιβάλλον.....	14
Θετικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στο περιβάλλον	15
Κοινωνικός αντίκτυπος του αθλητικού τουρισμού.....	16
Η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής / SET (Social exchange theory).....	17
Ο κοινωνικός αντίκτυπος του τουρισμού αθλητικών διοργανώσεων.....	17
Ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού	19

Πολιτική και αθλητικός τουρισμός.....	21
Ανάπτυξη πολιτικής στον αθλητικό τουρισμό.....	23
Βιώσιμη Ανάπτυξη και Αθλητικός Τουρισμός.....	28
Προτάσεις πρακτικών για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας στις τρεις συν δύο διαστάσεις.....	29
Πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.....	34
ΜΕΘΟΔΟΣ	37
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	38
Αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας και βιώσιμη ανάπτυξη	38
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	47

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1. Κοινωνικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού.....	18
Πίνακας 2. Policy Area Matrix for Sport and Tourism	25
Σχήμα 1. The sport-tourism policy network (GIR model)	22

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θεωρητικό υπόβαθρο

Από τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα υπάρχει μια έντονη ευαισθητοποίηση σχετικά με τα αποτελέσματα και τις αρνητικές επιπτώσεις του κυρίαρχου μοντέλου ανάπτυξης που βασίζεται αποκλειστικά στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία εσόδων (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021). Αυτό οδήγησε στην έρευνα άλλων μοντέλων ανάπτυξης, όπου η οικονομική ανάπτυξη λαμβάνει υπόψιν της τόσο την κοινωνική συνοχή όσο και την προστασία του περιβάλλοντος (WCED, 1987).

Ο UNWTO (2018) έχει τονίσει ότι ο αθλητικός τουρισμός, ως ιδιαίτερο και δημοφιλές τμήμα της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, μπορεί να βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης ως αποτέλεσμα των εγγενών χαρακτηριστικών του. Το συγκριτικό πλεονέκτημα του αθλητικού τουρισμού έγκειται (1) στην ενασχόλησή του με σωματικές δραστηριότητες, (2) στις ευκαιρίες για κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις, για παράδειγμα άνθρωπος με άνθρωπο, άνθρωπος και φύση, κ.λπ. και (3) στις υψηλές αναπτυξιακές δυνατότητες σχεδόν οπουδήποτε (World Tourism Organization and Organization of American States, 2018).

Είναι ευρέως κατανοητό ότι ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να παίξει κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη τουριστικών προορισμών (Briedenhann, 2011). Παρόλα αυτά είναι επίσης γνωστό ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι μια σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία, ενώ η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού μπορεί να δημιουργήσει και αρνητικές επιπτώσεις στους τουριστικούς προορισμούς, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνιών τους και των οικοσυστημάτων τους (Fredline, 2005). Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να κατανοήσουμε τις πρακτικές που διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει μελέτη σχετικά με την βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, θα εξεταστεί ο ρόλος της πολιτικής και θα ερευνηθεί η σημαντικότητα των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στην αειφόρο ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας βιβλιογραφικής έρευνας είναι η διερεύνηση της σχέσης της πολιτικής και του αθλητικού τουρισμού και της συνεισφοράς αυτής της σχέσης στην βιώσιμη

ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Επίσης, σκοπός της εργασίας αυτής είναι και η διερεύνηση του ρόλου των αθλητικών γεγονότων μικρής κλίμακας στην αειφόρο ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Οι επιμέρους στόχοι της παρούσας έρευνας είναι οι ακόλουθοι:

1. Να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι έννοιες του αθλητικού τουρισμού.
2. Να παρουσιαστεί και να αναλυθεί η σημαντικότητα της πολιτικής για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.
3. Να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι έννοιες της βιώσιμης ανάπτυξης.
4. Να παρουσιαστεί η σημαντικότητα της βιωσιμότητας στην ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.
5. Να παρουσιαστούν πολιτικές για τη αειφόρο ανάπτυξη.
6. Να επισημανθούν ορθές πρακτικές και τυχόν ελλείψεις.
7. Να ερευνηθεί η σημαντικότητα των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στην συνεισφορά τους για την αειφόρο ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού.

Σημαντικότητα της έρευνας

Η σημαντικότητα της παρούσας έρευνας έγκειται στους παρακάτω παράγοντες:

1. Θα συγκεντρώνει σημαντική και σύγχρονη βιβλιογραφία σχετικά με τα ζητήματα της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού.
2. Θα είναι χρήσιμη σε μελλοντικούς μελετητές των ζητημάτων της πολιτικής και της ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού.
3. Θα μπορεί να αξιοποιηθεί από φορείς διαμόρφωσης πολιτικής σε ζητήματα αθλητικού τουρισμού.
4. Θα μπορεί να βοηθήσει διοργανωτές αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στα ζητήματα της βιωσιμότητας.
5. Θα παρουσιάσει ορθές πρακτικές κι τυχόν ελλείψεις αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας.

Ερευνητικά ερωτήματα

Στην παρούσα βιβλιογραφική έρευνα θα γίνει προσπάθεια να απαντηθούν τα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιοι είναι οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού σε οικονομικό, κοινωνικό - πολιτιστικό και περιβαλλοντικό επίπεδο για τους τόπους υποδοχής;
2. Σε πιο βαθμό επηρεάζει η πολιτική τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού;
3. Ποιος ο ρόλος των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στην βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού;

Λειτουργικοί ορισμοί

Αθλητικός τουρισμός: Όλες οι μορφές συμμετοχής σε μια αθλητική δραστηριότητα, ενεργητικές ή παθητικές, οργανωμένες ή μη, που οδηγούν σε ταξίδια μακριά από τον τόπο διαμονής ή την εργασία (De Knop, 1999).

Αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας: Στις διοργανώσεις αυτές πολλές φορές ο αριθμός των συμμετεχόντων πολλές φορές υπερβαίνει τον αριθμό των θεατών, πραγματοποιούνται σε τακτική βάση και κατά κανόνα χέρουν μικρής κάλυψης από τα τοπικά ή εθνικά ΜΜΕ (Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012).

Ανάπτυξη: Η Ανάπτυξη όπως αναφέρεται στον τίτλο της παρούσας έρευνας, αναφέρεται στην έννοια της ανάπτυξης σαν διαδικασία και στα ζητήματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τις αλλαγές που επιδέχονται ο τόπος και το χρόνος που εκδηλώνεται το φαινόμενο του αθλητικού τουρισμού.

Βιώσιμη ανάπτυξη: Η ανάπτυξη που να συναντά τις ανάγκες του παρόντος χωρίς όμως να θυσιάζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να συναντήσουν τις δικές του ανάγκες (WCED., 1987, σ. 43).

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Αθλητικός Τουρισμός

Οι μελετητές στις πρώιμες προσπάθειές τους να ορίσουν το φαινόμενο του αθλητικού τουρισμού έτειναν να περιγράφουν με τους ορισμούς τους αθλητικές διακοπές και όχι τον αθλητικό τουρισμό (Weed, 2009). Για παράδειγμα ο Glyptis (1982) όρισε το φαινόμενο του αθλητικού τουρισμού σαν αθλητικές διακοπές και σαν διακοπές με ευκαιρίες άθλησης, ενώ ο De Knop (1990), διέκρινε τρεις τύπους αθλητικών διακοπών. Ο πρώτος τύπος ήταν οι αμιγώς αθλητικές διακοπές, ο δεύτερος τύπος ήταν η σποραδική συμμετοχή σε μία οργανωμένη αθλητική δραστηριότητα και ο τρίτος τύπος η ιδιωτική δραστηριότητα στις διακοπές. Ωστόσο τα ημερήσια ταξίδια και οι εκδρομές που σχετίζονταν με την αθλητική δραστηριότητα δεν λαμβάνονταν υπόψη αυτής της πρώιμης συλλογιστικής και καθιερώθηκε σχετικά νωρίς η άποψη πως ήταν πιο σωστό να εστιάσουμε στην έννοια του τουρισμού και όχι στην έννοια των διακοπών (Weed, 2009).

Επίσης οι πρώιμες αντιλήψεις όριζαν τον αθλητικό τουρισμό μόνο από τη σκοπιά της ενεργού συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες την περίοδο των διακοπών (Glyptis, 1982; De Knop, 1990). Ο Redmond (1991), ήταν ένας από τους πρώτους μελετητές που αναγνώρισαν τους θεατές αθλητικών εκδηλώσεων ως αθλητικούς τουρίστες, μαζί με όσους συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες και με όσους επισκέπτονται αθλητικά αξιοθέατα. Ευρύτερες έννοιες αργότερα διατυπώθηκαν όπως αυτές του Hall (1992), που συμπεριέλαβε στον ορισμό του για τον αθλητικό τουρισμό τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες, η δεύτερη κατηγορία είναι οι υπαίθριες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα το σκι, το καγιάκ και η αναρρίχηση, ενώ η τρίτη κατηγορία ήταν ο τουρισμός του ευζην και της άσκησης με δραστηριότητες όπως τα spa και το golf.

Λίγο αργότερα, η Gibson (1998), διατύπωσε τρεις τύπους συμπεριφοράς που σχετίζονται με αθλητικό τουρισμό. Ο πρώτος τύπος ήταν ο Ενεργός Αθλητικός Τουρισμός (Active sport Tourism), που αναφέρεται σε άτομα που ταξιδεύουν για να λάβουν μέρος σε αθλητική δραστηριότητα, ο δεύτερος τύπος ήταν ο Τουρισμός Αθλητικών Διοργανώσεων (Events Sport Tourism) ο οποίος αναφέρεται σε άτομα που να ταξιδεύουν για να παρακολουθήσουν ένα αθλητικό γεγονός και τέλος ο τρίτος τύπος, ο Αθλητικός Τουρισμός Νοσταλγίας (Nostalgia Sport Tourism), ο οποίος περιλαμβάνει τις επισκέψεις αθλητικών μουσείων, αθλητικών χώρων και κρουαζιέρες με αθλητικά θέματα.

Ο De Knop (1999) ορίζει τον αθλητικό τουρισμό ως όλες τις μορφές συμμετοχής σε μια αθλητική δραστηριότητα, ενεργητικές ή παθητικές, οργανωμένες ή μη, που οδηγούν σε ταξίδια μακριά από τον τόπο διαμονής ή την εργασία. Ο Weed (2001) εξελίσσοντας την κατηγοριοποίηση πέντε σημείων του Glyrtis (1982) (διακοπές με αθλητικές ευκαιρίες, διακοπές δραστηριοτήτων, αθλητική προπόνηση, διακοπές για την παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων και υψηλού κόστους αθλητικές διακοπές) παραθέτει την εξής κατηγοριοποίηση του αθλητικού τουρισμού.

1. Τουρισμός με αθλητικό περιεχόμενο
2. Τουρισμός αθλητικής συμμετοχής
3. Αθλητική προπόνηση
4. Αθλητικά γεγονότα
5. Πολυτελής αθλητικός τουρισμός

Τουρισμός με αθλητικό περιεχόμενο: Η κατηγορία αυτή έχει το μεγαλύτερο εύρος αφού συμπεριλαμβάνει όχι μόνο της περισσότερες δραστηριότητες, αλλά και τους περισσότερους πάροχους (Jackson & Weed, 2003). Ο τουρισμός που συμπεριλαμβάνει τυχαία αθλητισμό, χωρίς όμως αυτός να είναι σκοπός του ταξιδιού, μπορεί να χαρακτηριστεί ως αθλητικός τουρισμός στη πιο απλή και ανοργάνωτη μορφή του. Συνεπώς οι πάροχοι μπορεί να διαφέρουν αισθητά και να είναι από πολύ μεγάλοι πολυεθνικοί πάροχοι μέχρι και πολύ μικρά κέντρα δραστηριοτήτων αναψυχής που δεν θεωρούν τον εαυτό τους μέρος της τουριστικής βιομηχανίας. Σε αυτήν την περίπτωση οι πάροχοι μπορεί να προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα αλλά και από τον δημόσιο, ενώ υπάρχουν παραδείγματα παρόχων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Glyrtis, 1992).

Τουρισμός αθλητικής συμμετοχής: Ένα πλαίσιο για να εξετάσουμε την κατηγορία του τουρισμού ενεργής συμμετοχής είναι τα ταξίδια για ένα συγκεκριμένο άθλημα και τα ταξίδια για διάφορα αθλήματα (Weed & Bull, 2003), εξάγοντας τα ταξίδια που σχετίζονται με την εκτενή εκμάθηση και την προπόνηση ενός αθλήματος, μιας και ένα τέτοιο ταξίδι θα εντάσσονταν στην κατηγορία του προπονητικού τουρισμού. Οι πάροχοι σε αυτή την κατηγορία, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, εμφανίζονται κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ταξιδιού ενός συγκεκριμένου αθλήματος είναι τα ταξίδια για Σκι όπου οι κύριοι πάροχοι είναι οι μεγάλοι ταξιδιωτικοί πράκτορες, ενώ ένα ακόμα τέτοιο παράδειγμα είναι τα ταξίδια για golf όπου το πιο πιθανό είναι οι πάροχοι να είναι ιδιωτικά και ανεξάρτητα γήπεδα ή ξενοδοχεία (Jackson & Weed, 2003).

Αθλητική προπόνηση: Η κατηγορία αυτή του αθλητικού τουρισμού έχει και το πιο μικρό εύρος, αφού το κίνητρο είναι πολύ συγκεκριμένο και μπορεί να εκτείνεται από ένα Σαββατοκύριακο εντατικής εκμάθησης ενός αθλήματος, για παράδειγμα ιστιοπλοΐας μέχρι και την προπόνηση υψηλού υψομέτρου για μία εθνική ομάδα. Εδώ η παροχή μπορεί να γίνεται και από τον ιδιωτικό αλλά και από τον δημόσιο φορέα (Weed, 2001).

Αθλητικά γεγονότα: Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στα ταξίδια που γίνονται για αθλητικά γεγονότα, είτε για την ενεργό συμμετοχή σε αυτά είτε για την παρακολούθησή τους. Σε αυτή την κατηγορία πάροχοι μπορεί να είναι ο ιδιωτικός φορέας, ο δημόσιος και είναι πολύ πιθανό οι δύο αυτοί φορείς να συνεργάζονται. Επίσης στη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων συμμετέχουν και αθλητικοί οργανισμοί, έτσι στην παροχή μπορεί να υπάρχει και το στοιχείο του εθελοντισμού, η παροχή υπηρεσιών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Jackson & Weed, 2003).

Πολυτελής αθλητικός τουρισμός: Σε αντίθεση με όλες τις άλλες κατηγορίες η κατηγορία του πολυτελούς αθλητικού τουρισμού δεν αυτοπροσδιορίζεται από το άθλημα και τη φύση του, αλλά από την πολυτέλεια της διαμονής, των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που παρέχονται (Weed, 2001), ενώ η φύση της παροχής σε αυτή την κατηγορία είναι αυστηρά ιδιωτικού χαρακτήρα.

Το μοντέλο των Gammon και Robinson (2003), προσεγγίζει τον αθλητικό τουρισμό δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή και το κίνητρο, ενώ διαχωρίζει την έννοια του αθλητικού τουρισμού από την έννοια του τουρισμού άθλησης. Ο αθλητικός τουρισμός αναφέρεται σε άτομα που συμμετέχουν ενεργά ή παθητικά, σε μια αθλητική, ανταγωνιστική ή ψυχαγωγική δραστηριότητα, ενώ ταξιδεύουν μακριά από τον τόπο διαμονής τους. Εδώ, ο αθλητισμός είναι το κύριο κίνητρο για ταξίδι, ακόμη και αν η τουριστική δραστηριότητα λειτουργεί ενισχυτικά ή συμπληρωματικά στο σύνολο της εμπειρίας. Από την άλλη ο τουρισμός άθλησης αναφέρεται σε άτομα που ταξιδεύουν μακριά από τα σπίτια τους για να συμμετάσχουν, ενεργητικά ή παθητικά, σε ψυχαγωγική ή αγωνιστική αθλητική δραστηριότητα, ως δευτερεύουσα δραστηριότητα. Το κύριο κίνητρο του ταξιδιού είναι οι διακοπές και η επίσκεψη ενός τόπου.

Στους παραπάνω δύο διακριτούς τομείς, οι συγγραφείς ταξινομούν τις έννοιες σε δύο επιμέρους κατηγορίες, αυτές του σκληρού και του ήπιου (μαλακού) αθλητικού τουρισμού. Οι σκληροί αθλητικοί τουρίστες (Hard sport tourists) είναι εκείνοι που ταξιδεύουν και συμμετέχουν ενεργά ή παθητικά σε ένα ανταγωνιστικό αθλητικό γεγονός, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, πρωταθλήματα ποδοσφαίρου, και μαραθώνιους. Οι μαλακοί αθλητικοί τουρίστες (Soft sport

tourists) είναι τα άτομα που ταξιδεύουν και ενεργά συμμετέχουν σε μια ψυχαγωγική δραστηριότητα αναψυχής, όπως γκολφ, πεζοπορία ή σκι. Αυτή η κατηγοριοποίηση μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ του αθλητισμού και του τουρισμού και των ποικίλων κινήτρων των συμμετεχόντων αλλά και των θεατών αθλητικών διοργανώσεων (Gammon & Robinson, 2003).

Αξίζει να αναφερθεί η προσέγγιση των Hinch και Higham (2001) που διατυπώνουν ότι ο αθλητικός τουρισμός περιλαμβάνει ταξίδια εκτός του τόπου κατοικίας, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, προκειμένου τα άτομα να συμμετέχουν σε μια ανταγωνιστική αθλητική δραστηριότητα ή σε μία αθλητική δραστηριότητα αναψυχής. Αυτή η προσέγγιση είναι σύμφωνη με τους περισσότερους ορισμούς του τουρισμού, σεβόμενη τις διαστάσεις του συμπεριλαμβάνοντας τον χώρο, τον χρόνο και τις δραστηριότητες, με την διαφορά ότι στον αθλητικό τουρισμό η δραστηριότητα είναι αθλητική. Ο αθλητισμός παίρνει τον κύριο ρόλο στην τουριστική εμπειρία, αποτελώντας τον καθοριστικό παράγοντα στην επιλογή ταξιδιού.

Αθλητικές Διοργανώσεις και Αθλητικός Τουρισμός

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία μας παρέχει πολυάριθμες κατηγοριοποιήσεις σε σχέση με τις διοργανώσεις. Οι διοργανώσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με βάση τον τύπο, το μέγεθος, την περιοδικότητα, την τοποθεσία ακόμα και με βάση το επιχειρηματικό τους μοντέλο, κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (Getz, 2005).

Σε σχέση με τον τύπο διοργανώσεων ο Getz (2005) πρότεινε την εξής ταξινόμηση: (1) Πολιτιστικές εορταστικές διοργανώσεις (π.χ. φεστιβάλ, καρναβάλια, εκδηλώσεις μνήμης, θρησκευτικές εκδηλώσεις), (2) Πολιτικές και κρατικές διοργανώσεις (π.χ. σύνοδοι κορυφής, βασιλικές εκδηλώσεις, πολιτικά γεγονότα, επισκέψεις VIP), (3) Τέχνες και ψυχαγωγία (π.χ. συναυλίες, τελετές βραβείων), (4) Επιχειρηματικές και εμπορικές διοργανώσεις (π.χ. συναντήσεις και συνέδρια, εμπορικές εκθέσεις), (5) Εκπαιδευτικές και Επιστημονικές διοργανώσεις (π.χ. συνέδρια, σεμινάρια, εργαστήρια), (6) Αθλητικές διοργανώσεις (ερασιτέχνες/επαγγελματίες, θεατές/συμμετέχοντες), (7) Διοργανώσεις αναψυχής (αθλήματα ή παιχνίδια για διασκέδαση) και (8) Ιδιωτικές διοργανώσεις (π.χ. γάμοι, πάρτι, κοινωνικές εκδηλώσεις). Αντίστοιχα, οι Getz και Page (2016) διαχωρίζουν τους τύπους διοργανώσεων στο πλαίσιο του τουρισμού σε τέσσερις κύριες κατηγορίες: (1) Επιχειρηματικές διοργανώσεις, (2) Φεστιβάλ και άλλες πολιτιστικές / εορταστικές διοργανώσεις, (3) Ψυχαγωγικές διοργανώσεις και (4) Αθλητικές διοργανώσεις.

Αξίζει εδώ να αναφερθεί η άποψη των Bjelac και Radovanovic (2003) που αναφέρουν ότι εάν μία διοργάνωση που διεξάγεται σε μία ή περισσότερες τοποθεσίες εξελιχθεί σε ένα σύστημα που συνοδεύεται από αθλητικές δραστηριότητες χαρακτηριστικές για τη διαμόρφωση ενός τουριστικού προϊόντος, τότε δημιουργείται ένα αθλητικό-τουριστικό γεγονός. Σε ένα αθλητικό τουριστικό γεγονός το άθλημα είναι το πρωταρχικό συστατικό, η κύρια αξία της προσφοράς, αλλά οι άλλες αξίες και μορφές της προσφοράς θα πρέπει να υπάρχουν συμπληρωματικά. Υπάρχει όμως και η πιθανότητα σε κάποιες αθλητικές τουριστικές εκδηλώσεις το άθλημα να είναι συνοδευτικό γεγονός, αλλά τόσο έντονα ορατό που θα επηρεάσει καθοριστικά τη συνολική εντύπωση. Οι Parent και Chappellet (2017) χαρακτηριστικά αναφέρουν πως οι αθλητικές διοργανώσεις που λαμβάνουν χώρα σε ένα αστικό περιβάλλον ή στην ύπαιθρο, είναι μία από τις πιο δυναμικές και ταχέως αναπτυσσόμενες πτυχές του αθλητικού τουρισμού.

Μια από τις πιο διαδεδομένες κατηγοριοποιήσεις των αθλητικών διοργανώσεων ως προς το μέγεθος και την αξία σε σχέση με τουριστική ζήτηση, παρουσίασε ο Getz (2008), σε σειρά συγγραμμάτων σχετικά με τον κλάδο (Getz & Page, 2016). Η κατηγοριοποίηση έχει πυραμιδική μορφή και είναι η ακόλουθη: (1) Μέγα αθλητικές διοργανώσεις (Mega Events), (2) Μεγάλες διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις (Hallmark Events), (3) Εθνικές/Περιφερειακές αθλητικές διοργανώσεις (Regional Events) (περιοδικές και για μία φορά), και (4) Τοπικές αθλητικές / Διοργανώσεις μικρής κλίμακας (Small Scale/Local Events).

Πολύ μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις (Mega Events): Αυτή η κατηγορία είναι η κορυφή της πυραμίδας και στην ουσία αναφέρεται στις πολύ μεγάλου μεγέθους αθλητικές διοργανώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, το Super Bowl, το παγκόσμιο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου και άλλα (Getz, 2008). Οι διοργανώσεις αυτές χέρουν την μεγαλύτερη προβολή από τα MME σε παγκόσμια κλίμακα (Horne, 2017) η τουριστική προσέλευση εκτοξεύεται, ενώ μεγάλες επενδύσεις και έργα πραγματοποιούνται στις πόλεις υποδοχής εισάγοντας νέα έσοδα στην οικονομία (Weed, 2008). Ο Roche (1994) αναφέρει ότι οι μέγα αθλητικές διοργανώσεις έχουν μικρή χρονική διάρκεια, αλλά οι επιπτώσεις τους στις πόλεις που τις φιλοξενούν έχουν πολύ μεγάλη.

Ενώ η βιβλιογραφία έχει εκτενώς αναφερθεί στις ευκαιρίες που προσφέρουν οι μέγα αθλητικές διοργανώσεις, φαίνεται πως αυτές πολλές φορές συνδέονται με σημαντικά αρνητικές μακροπρόθεσμες κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις για τις πόλεις υποδοχής (Collins, Jones, & Munday, 2009). Χαρακτηριστικά ο Higham (1999), ανέφερε ότι καθώς το μέγεθος των

ευκαιριών που προσφέρουν οι πολύ μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις αυξάνεται, αναλόγως αυξάνεται και το μέγεθος των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων.

Μεγάλες και σημαντικές διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις (Hallmark Events): Οι διοργανώσεις αυτές έχουν διεθνή χαρακτήρα, πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση, προβάλλονται εκτενώς από τα ΜΜΕ και προσελκύουν σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον του κοινού. Κατά τους Getz, Svensson, Pettersson και Gunnervall (2012) ο όρος ‘Hallmark’ υποδεικνύει για τη διοργάνωση ένα σύμβολο / σφραγίδα ποιότητας ή πιστοποίησης. Συνεπώς μία διοργάνωση είναι ένας συμβολικός δείκτης ποιότητας για τον διοργανωτή του, την εγκατάσταση και τον τόπο που διεξάγεται, ενώ με το κύρος αυτό προσελκύει το ενδιαφέρον του κοινού ως μία μόνιμη και τακτική δραστηριότητα. Συνοψίζοντας ο Getz (2012) αναφέρει ότι αυτού του είδους οι αθλητικές διοργανώσεις είναι επαναλαμβανόμενες και φέρουν σημαντικότητα στην παράδοση και την εθιμοτυπία, την έλξη της κοινής γνώμης και τη δημοτικότητα, ενώ προσφέρουν ένα μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον τόπο φιλοξενίας, την κοινότητα ή τον προορισμό.

Εθνικές/Περιφερειακές αθλητικές διοργανώσεις (Regional Events): Οι αθλητικές αυτές διοργανώσεις έχουν εθνικό ή διεθνή χαρακτήρα, έχουν μικρή έως μέτρια απήχηση και προβολή και υλοποιούνται τακτικά. Συνήθως συναντώνται σε σειρές αγώνων όπως πρωταθλήματα ή τουρνουά. Έχουν σημαντικά μικρότερο αντικτυπο από τις δύο παραπάνω κατηγορίες της πυραμίδας (Kelly & Fairley, 2018) Αυτού του είδους οι αθλητικές διοργανώσεις έχουν την τάση να ευνοούνται από τους φορείς χάραξης περιφερειακής πολιτικής καθώς είναι ικανές να προσελκύσουν ικανοποιητικό αριθμό συμμετεχόντων ή συνοδών με χαμηλό κόστος επένδυσης, χρησιμοποιώντας τις υπάρχουσες υποδομές του τόπου φιλοξενίας (Lamont & Dowell, 2008).

Τοπικές αθλητικές διοργανώσεις / Αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας (Small Scale/Local Events): Στις διοργανώσεις αυτές ο αριθμός των συμμετεχόντων πολλές φορές υπερβαίνει τον αριθμό των θεατών, πραγματοποιούνται σε τακτική βάση και κατά κανόνα χαιρούν μικρής κάλυψης από τα τοπικά ή εθνικά ΜΜΕ (Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012) Οι αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας ή τοπικού χαρακτήρα συμβάλουν στην μείωση της τουριστικής εποχικότητας, ενώ με τη χρήση της υπάρχουσας υποδομής απαιτούν μικρά δημόσια κεφάλαια, δημιουργώντας έτσι μικρότερα μα αξιόπιστα έσοδα από τον τουρισμό (Higham, 1999).

Ενδιαφέρουσα είναι η διαπίστωση ότι τα αθλητικά γεγονότα μικρής κλίμακας που διοργανώνονται σε μεσσαίες προς μικρές κοινότητες και περιφέρειες αποφέρουν μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σχέση με την διοργάνωση μεγαλύτερων αθλητικών γεγονότων σε μεγαλύτερες πόλεις (Veltri, Miller, & Harris, 2009).

Αντίκτυπος Αθλητικών Διοργανώσεων – Επιπτώσεις Αθλητικού Τουρισμού.

Ο αθλητικός τουρισμός λαμβάνει χώρα εντός των κοινωνικών, πολιτιστικών, πολιτικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών πλαισίων των εκάστοτε προορισμών υποδοχής (Higham, 2005). Ο τουρισμός αθλητικών διοργανώσεων καθοδηγείται κατά κύριο λόγο από το κίνητρο του οικονομικού κέρδους, παρόλα αυτά είναι αναγκαίο να εξετάζουμε τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις του σε κοινωνικό επίπεδο, καθώς και από την σκοπιά των πολιτισμικών και περιβαλλοντικών αλλαγών. Εξετάζοντας τον αθλητικό τουρισμό στα πλαίσια του ανοικτού συστήματος του τουρισμού εκδηλώσεων, αναλόγως με την οπτική του κάθε ενδιαφερόμενου μέρους, τα αποτελέσματα και οι διαδικασίες αλλαγής μπορεί να επιφέρουν θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο (Getz, 2008).

Οικονομικός Αντίκτυπος

Οικονομικός αντίκτυπος ορίζεται ως η καθαρή οικονομική αλλαγή σε μια κοινότητα που προκύπτει από τις δαπάνες που οφείλονται σε ένα αθλητικό γεγονός ή εγκατάσταση. Οι Burgan, και Mules (1992) υποστηρίζουν, ότι ο οικονομικός αντίκτυπος αναφέρεται κυρίως στις οικονομικές επιδράσεις που αφορούν κυρίως δαπάνες που συνδέονται με τους τουρίστες που προσελκύονται από το γεγονός. Η επίδραση αυτή των δαπανών μπορεί να παρομοιαστεί με τους κυματισμούς που δημιουργούνται σε μια πισίνα όταν επιπλέον νερό προστίθεται στο σύστημα (Archer, 1977). Ο οικονομικός αντίκτυπος που αναλογεί σε ένα αθλητικό γεγονός σχετίζεται μόνο με τα νέα χρήματα που εισέρχονται στην οικονομία από επισκέπτες, τα ΜΜΕ, εξω-κυβερνητικές οντότητες ή τράπεζες και επενδυτές έξω από την κοινότητα. Οι δαπάνες των ανθρώπων που διαμένουν στην κοινότητα δεν εκπροσωπούν μια κίνηση των χρημάτων, παρά μια ανακύκλωση των ήδη υπαρχόντων (Crompton & Howard, 2013).

Τα οφέλη για τη διοργανώτρια πόλη ή χώρα μεγάλων αθλητικών γεγονότων όπως για παράδειγμα οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι πολλαπλά και σε πολλές περιπτώσεις διαρκούν για πολλά

χρόνια μετά τη λήξη τους. Τα οφέλη αυτά σύμφωνα με τους Αυθίνος & Γαργαλιανός (2003) διακρίνονται σε:

- Άμεσα : πχ, έσοδα από τη διαμονή των επισκεπτών, την πώληση αναμνηστικών.
- Βραχυπρόθεσμα: π.χ., δημιουργία θέσεων εργασίας στις κατασκευές έργων στον τομέα παροχής υπηρεσιών.
- Έμμεσα : πχ , ωφέλεια των επιχειρήσεων της χώρας που μπορεί να είναι χορηγοί από την προβολή τους σε διεθνείς αγορές.
- Απτά: πχ , δημόσια έργα και υποδομές που δημιουργούνται για την εξυπηρέτηση των αγώνων που μπορούν μελλοντικά να αποφέρουν οικονομικά οφέλη στη χώρα ή στην πόλη.
- Άυλα : πχ, διαφήμιση σε παγκόσμιο επίπεδο, ανάπτυξη αισθήματος υπερηφάνειας των πολιτών κτλ.

Υπολογισμός οικονομικού αντίκτυπου

Για να υπολογίσουμε και να ποσοτικοποιήσουμε τον οικονομικό αντίκτυπο της φιλοξενίας ενός αθλητικού γεγονότος, θα πρέπει να υιοθετήσουμε ένα μοντέλο. Οι προσεγγίσεις που εξετάζονται εκτενέστερα από τη βιβλιογραφία είναι οι εξής δύο: το μοντέλο εσόδων-εξόδων (I-O) inputs- outputs και το μοντέλο της υπολογίσιμης γενικής ισορροπίας (CGE) Computable General Equilibrium (Kasimati, 2003).

Η μέθοδος (I-O) καθιερώθηκε από τον Leontief ήδη από το 1940 και από τότε έχει εφαρμοστεί ευρέως στα οικονομικά. Τα κλασσικά μοντέλα IO διαρθρώνονται γύρω από τους πίνακες εισροών-εκροών (West, 1995).

Η μέθοδος CGE άρχισε να χρησιμοποιείται για να τον υπολογισμό του αντίκτυπου αθλητικών γεγονότων από την Ολυμπιάδα του Σίδνεϋ και είναι αναλυτικές παραστάσεις της οικονομίας βασισμένη στο σύστημα εσόδων εξόδων για το παραγωγικό μέρος της οικονομίας συνδυάζοντας όμως και λειτουργίες συμπεριφοράς όπως την ευελιξία των τιμών στην αγορά. Στην ουσία η μέθοδος αυτή έρχεται να συμπληρώσει τη μέθοδο (IO) που εξειδικεύονταν κυρίως στο τελικό αποτέλεσμα όπως επενδύσεις, έσοδα-έξοδα (Werling, 1992).

Κόστος οικονομικού αντίκτυπου

Δυστυχώς, τα αθλητικά γεγονότα μπορούν να δημιουργήσουν ουσιαστικά κόστη τα οποία πολλές φορές, αγνοούνται εις βάρος της ευφορίας που κατακλύζει το γεγονός. Μια κοινή

κληρονομιά πολλών προηγούμενων αθλητικών γεγονότων είναι τα τεράστια χρέη και οι μη χρησιμοποιούμενες εγκαταστάσεις (Roberts & McLeod, 1989).

Πολύ συχνά, μόνο θετικά οικονομικά πλεονεκτήματα που σχετίζονται με τους επισκέπτες αναφέρονται και τα κόστη και οι αρνητικές επιπτώσεις στην κοινότητα δεν εξετάζονται. Στην πραγματικότητα όμως υπάρχουν και αρνητικές επιπτώσεις στην φιλοξενία ενός μεγάλου γεγονότος, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες: υψηλά κόστη κατασκευής, δυσκολίες στις μετακινήσεις και μέσα μεταφοράς, μετατόπιση άλλων τουριστών λόγω του γεγονότος και τέλος μη χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων μετά το αθλητικό γεγονός από την τοπική κοινωνία.

Οι Mules και Faulkner (1996) αναφέρουν ότι η διοργάνωση ενός αθλητικού γεγονότος, δεν έχει πάντα αδιαμφισβήτητο οικονομικό όφελος για τις πόλεις που το φιλοξενούν. Τονίζουν ότι η στέγαση κάποιου μεγάλου αθλητικού γεγονότος συνήθως καταλήγει στην απώλεια χρημάτων της διοργανώτριας πόλης ακόμη και όταν η ίδια η πόλη επωφελείται από τις εξωτερικές δαπάνες των επισκεπτών. Ο λόγος για τον οποίο οι κυβερνήσεις φιλοξενούν τέτοιες εκδηλώσεις και χάνουν τα χρήματα των φορολογούμενων βρίσκεται σε δευτερογενείς επιδράσεις ή εξωτερικούς παράγοντες.

Περιβαλλοντικός Αντίκτυπος

Ο αθλητικός τουρισμός περιλαμβάνει τα ταξίδια για μία αθλητική δραστηριότητα, ανταγωνιστική ή ψυχαγωγική (Gibson, Attle, & Yiannakis, 1997). Συμπληρωματικά βοηθητικό προσωπικό όπως προπονητές, φυσιοθεραπευτές, γιατροί, αθλητικοί ψυχολόγοι, τεχνικοί εξοπλισμού και ούτω καθεξής αποτελούν επίσης ένα σημαντικό στοιχείο των αθλητικών ομάδων που ταξιδεύουν για ορισμένες δραστηριότητες ή διοργανώσεις. Σε πολλές περιπτώσεις η οικογένεια, οι φίλοι και οι θεατές προσθέτουν σημαντικό αριθμό τουριστών που ταξιδεύουν για ένα συγκεκριμένο άθλημα, ειδικά για μεγάλες εκδηλώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Διαχειριστές και διοργανωτές, καθώς και χορηγοί και επιχειρηματίες συμμετέχουν επίσης. Έτσι ο αριθμός και η ποικιλία των αθλητικών τουριστών μπορεί να είναι εξαιρετικά μεγάλη (Delpry - Neirotti, 2003).

Ο μεγάλος αυτός ετερογενής όγκος των αθλητικών τουριστών δραστηριοποιείται σε ένα πλήθος τοποθεσιών συμπεριλαμβανομένων, του φυσικού περιβάλλοντος, για παράδειγμα στους αγώνες ψαρέματος, το καγιακ και το surf, των δομών και των κατασκευών όπως τα στάδια και τα γήπεδα, και πολλές φορές τον συνδυασμό των δύο προηγούμενων. Από τα παραπάνω

καταλαβαίνουμε ότι οι επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στο περιβάλλον περιπλέκονται από το μεγάλο εύρος των δραστηριοτήτων, τη διαφορετικότητα των τόπων διεξαγωγής καθώς και την πολυπλοκότητα της ίδιας της φύσης (Orams, 2005). Παρόλα αυτά είναι ευρέως γνωστό ότι ο αθλητικός τουρισμός επιφέρει επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ η δυσκολία έγκειται στο να προσδιορίσουμε ακριβώς τις επιπτώσεις αυτές καθώς και τα αίτια που τις προκαλούν.

Ο Findlay (2001) σε σχέση με την επιρροή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα φυσικά οικοσυστήματα παράθεσε τρεις βαθμίδες: την απόκριση, τον αντίκτυπο και τη διατάραξη. Απόκριση είναι όταν ένα στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος παρουσιάζει μια αντίδραση ή κάποια αλλαγή σαν συνέπεια της ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας, ο αντίκτυπος είναι το αποτέλεσμα μίας απόκρισης, ενώ διατάραξη επέρχεται όταν εκτιμάται ότι ο αντίκτυπος είναι επιζήμιος.

Η παραπάνω διαβάθμιση κρίνεται από τον Orams (2005) ιδιαιτέρως χρήσιμη, ενώ ο ίδιος αναφέρει πως θα πρέπει να εξετάζονται και να ταξινομούνται οι επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στα φυσικά οικοσυστήματα αναγνωρίζοντας ότι δεν είναι όλες αρνητικές ή μόνιμες. Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι επιπτώσεις είναι παροδικού χαρακτήρα και βραχυπρόθεσμες, εμφανίζονται δηλαδή κατά τη διάρκεια μίας διοργάνωσης ή μιας δραστηριότητας και εξαφανίζονται αμέσως μετά, οπότε έχουν και μικρή σημασία από οικολογικής σκοπιάς. Παρόλα αυτά οι επιπτώσεις αυτές προκαλούν τις πιο έντονες και οξείες αντιδράσεις καθώς συνοδεύονται από έντονες εικόνες, για παράδειγμα ο θάνατος ενός ελαφιού σε ένα αγώνα ράλι. Ενώ λοιπόν οι εικόνες είναι δραματικές καθώς και οι αντιδράσεις που τις συνοδεύουν από οικολογικής σκοπιάς, τέτοιου είδους επιπτώσεις έχουν ελάχιστες συνέπειες καθώς δεν επηρεάζουν μακροχρόνια την υγεία και τη βιωσιμότητα των οικοσυστημάτων.

Αντιθέτως οι σοβαρότερες επιπτώσεις είναι οι τυπικά “σιωπηλές”, για παράδειγμα οι επιπτώσεις που μπορούν να φέρουν οι μικρές αλλαγές ισορροπίας στις σχέσεις τις οικολογικής τροφικής αλυσίδας μεταξύ αρπακτικών και θηραμάτων. Αλλαγές τέτοιου είδους μπορούν να προκληθούν από το κυνήγι ή το ψάρεμα αρπακτικών ειδών. Μία άλλη σιωπηλή επίπτωση είναι η εισαγωγή ξενικών παθογόνων σε φυσικά οικοσυστήματα όπου η τοπική πανίδα δεν διαθέτει φυσική ανοσία. Οι παραπάνω επιπτώσεις κρίνονται σημαντικές από περιβαλλοντικής σκοπιάς αφού έχουν μακροχρόνιες συνέπειες για τα οικοσυστήματα (Orams, 2005).

Αρνητικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στο περιβάλλον

Ατμόσφαιρα: Η επιδείνωση της ποιότητας του αέρα και η αύξηση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα είναι συχνό φαινόμενο κατά τη διάρκεια ενός πολύ μεγάλου αθλητικού γεγονότος, καθώς πάρα πολλοί άνθρωποι μετακινούνται και εμπλέκονται οχήματα με κινητήρες εσωτερικής καύσης. Επίσης κατά την κατασκευή υποδομών και σταδίων οι εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα αυξάνονται λόγω της χρήσης πετρελαιοκίνητων μηχανημάτων όπως φορτηγά και γεννήτριες ρεύματος, καθώς επίσης και από την εκτεταμένη χρήση χάλυβα που για την παραγωγή του απαιτείται σημαντική ενέργεια (Orams, 2005).

Εδάφη: Η αφαίρεση των φυτικών εδαφών για την κατασκευή υποδομών και εγκαταστάσεων μπορεί να αλλάξει την γεωλογική δομή μιας περιοχής, επιτάχυνση της διάβρωσης των εδαφών μπορεί επίσης να προκληθεί από τους κραδασμούς και τα χωματουργικά έργα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η κατασκευή των δημόσιων υποδομών και αθλητικών εγκαταστάσεων μπορεί να είναι εις βάρος εκτάσεων γεωργικής εκμετάλλευσης, ενώ η εκτεταμένη χρήση φυτοφαρμάκων, όπως αυτά χρησιμοποιούνται στα γήπεδα του γκολφ, μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη υγεία των εδαφών καθώς και την χλωρίδα και πανίδα που αυτά υποστηρίζουν (Orams, 2005).

Νερό / Υδροφόρος Ορίζοντας: Αρκετές αθλητικές εγκαταστάσεις για τη λειτουργία και την συντήρησή τους απαιτούν εξαιρετικά μεγάλες ποσότητες γλυκού νερού. Ειδικότερα, δραστηριότητες που εξαρτώνται από χλοοτάπητα, όπως το γκολφ και το ποδόσφαιρο, μπορεί να δημιουργήσουν υπερβολικές καταναλώσεις νερού. Ενώ όπως προαναφέρθηκε παραπάνω η χρήση ζιζανιοκτόνων και χημικών επιβαρύνουν σημαντικά τα υπόγεια ύδατα (Orams, 2005).

Χλωρίδα: Η χλωρίδα μιας περιοχής έχει σημαντικό ρόλο στην υγεία και τη λειτουργία του οικοσυστήματος στο οποίο ανήκει. Μια σημαντική απειλή για ένα οικοσύστημα είναι η εισβολή και η επικράτηση ξενικών ειδών έναντι των ντόπιων μέσω της τουριστικής δραστηριότητας και της μεταφοράς σπόρων. Μία ακόμα αρνητική συνέπεια του τουρισμού στα οικοσυστήματα είναι η σταδιακή αποψίλωση της χαμηλής βλάστησης, αποτέλεσμα των αθλητικών δραστηριοτήτων και της οδήγησης εκτός δρόμου πάνω από τη βλάστηση που μπορεί να επιφέρει διάβρωση των ευαίσθητων εδαφών. (Orams, 2005)

Πανίδα: Τα ζώα επηρεάζονται από την αθλητική και την τουριστική δραστηριότητα στη φύση. Η άμεση αφαίρεση ζώων στα πλαίσια αθλητικών δραστηριοτήτων όπως το ψαροντούφεκο, και το κυνήγι έχει, αναμφίβολα, αλλοιώσει σημαντικά και θέσει σε κίνδυνο τους πληθυσμούς και

το φυσικό οικοσυστήματα. Επιπλέον σημαντική είναι η ενόχληση των ζώων από τον θόρυβο που προκαλείται από τις δραστηριότητες και τις διοργανώσεις, ενώ συνηθισμένη είναι η στίσιση της άγριας ζωής. Επίσης το ακουστικό/ηχολογικό περιβάλλον (auditory environment) αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ένα σημαντικό συστατικό της φύσης. Ενώ οι περισσότερες έρευνες για την ηχορύπανση έχουν επικεντρωθεί στον αντίκτυπό της στην ανθρώπινη απόλαυση και την ποιότητα της ακοής, υπάρχει αυξανόμενη αναγνώριση ότι ο ήχος είναι κρίσιμο συστατικό ορισμένων οικοσυστημάτων και για ορισμένα είδη ζώων. Για παράδειγμα, ο ήχος είναι θεμελιωδώς σημαντικός για τα περισσότερα θαλάσσια πλάσματα, ιδιαίτερα τα θαλάσσια θηλαστικά, και υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες – όπως αθλητικές δραστηριότητες και διοργανώσεις, όπως οι αγώνες μηχανοκίνητων σκαφών, η προσωπική χρήση θαλάσσιων μηχανοκίνητων μέσων αναψυχής και το θαλάσσιο σκι θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις φάλαινες και τα δελφίνια (Orams, 2005).

Τέλος τα πλαστικά απορρίμματα, ιδιαίτερα εκείνα που δεν είναι βιοδιασπώμενα, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη φύση. Οι περισσότεροι άνθρωποι πλέον γνωρίζουν τώρα ότι τα πλαστικά είναι ένα αυξανόμενο πρόβλημα για τα ζώα, η εμπλοκή και η κατάποση προκαλούν τραυματισμό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, αργό και επώδυνο θάνατο. Δυστυχώς, οι αθλητικοί συμμετέχοντες και οι θεατές φαίνεται να είναι εξαιρετικά απρόσεκτοι όσον αφορά τα σκουπίδια τα απορρίμματα τους (Orams, 2005).

Θετικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού στο περιβάλλον

Ενώ υπάρχει μια τάση έντονης αυτοκριτικής σε ότι αφορά τις εξετάσεις των ανθρώπινων επιπτώσεων στη φύση, ο αθλητικός τουρισμός έχει οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις σε βελτιωμένα φυσικά οικοσυστήματα. Θα πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι αυτό σπανίως συμβαίνει, και μάλλον τυχαία καθώς για να επέλθουν βελτιώσεις θα πρέπει να έχουν σχεδιαστεί στρατηγικές προς αυτή την κατεύθυνση (Orams, 2005). Για παράδειγμα κάτοικοι του Chamsil στη Νότια Κορέα αναγνώρισαν ότι η ύδρευση, οι δρόμοι και το σύστημα αποχέτευσης είχαν βελτιωθεί ως αποτέλεσμα της φιλοξενίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Σεούλ το 1988. Συμφώνησαν επίσης ότι ως αποτέλεσμα το φυσικό περιβάλλον είχε διατηρηθεί (Jeong, 1999).

Ομοίως, κυνηγετικοί και αλιευτικοί σύλλογοι (και άλλοι) έχουν γίνει οι πιο σθεναροί υποστηρικτές της αλλαγής στη διαχείριση των συστήματα προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των πληθυσμών της άγριας ζωής που είναι τη βάση για τα αθλήματά τους (Shackley,

1996). Σε πολλές περιπτώσεις η χρήση του φυσικού περιβάλλοντος στα πλαίσια των τουριστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων προαφαιρεί την αιτιολόγηση της συνεχούς προστασίας και διατήρησης των φυσικών πόρων σαν μία καλύτερη εναλλακτική από την εμπορική και πιο επιβλαβή για το περιβάλλον χρήση (Orams, 2005).

Κοινωνικός αντίκτυπος του αθλητικού τουρισμού

Είναι σημαντικό κάθε συζήτηση για τον αθλητικό τουρισμό να λαμβάνει υπόψη τον πληθυσμό της περιοχής υποδοχής και τον τρόπο με τον οποίο οι τουρίστες απολαμβάνουν το άθλημα και την αναψυχή. Οι εγκαταστάσεις σε έναν προορισμό ενδέχεται να επηρεάσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής. Όπως συμβαίνει με κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, υπάρχει μια σειρά από πιθανές θετικές και αρνητικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τον αθλητικό τουρισμό και η κατανόηση αυτών είναι χρήσιμη για την ενημέρωση του σχεδιασμού και της διαχείρισης του τουρισμού τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα (Fredline, 2005).

Για τον καθορισμό των κοινωνικών επιπτώσεων του αθλητικού τουρισμού, στη βιβλιογραφία φαίνεται να υπάρχουν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις. Ορισμένοι μελετητές περιλαμβάνουν μόνο τις επιπτώσεις που δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι ταιριάζουν σε καμία άλλη κατηγορία, δηλαδή δεν είναι ούτε οικονομικές ούτε περιβαλλοντικές, ενώ άλλοι μελετητές εξετάζοντας ευρύτερα το ζήτημα θεωρούν κοινωνικό αντίκτυπο οποιαδήποτε συνέπεια προκαλείται στα κοινωνικά σύνολα (Fredline, 2005). Σχετικά οι Mathieson και Wall, (1982) υποστηρίζουν ότι οι κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού αναφέρονται στις αλλαγές στην ποιότητα ζωής των κατοίκων τουριστικών προορισμών και χρησιμοποιώντας αυτόν τον ορισμό, θεωρούν οι κοινωνικές πτυχές της οικονομικής και της περιβαλλοντικής αλλαγής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Για παράδειγμα, η συμβολή του τουρισμού στα επίπεδα απασχόλησης και θέσων εργασίας και η συμβολή στη μείωση της εποχικότητας της τουρισμού (Higham & Hinch, 2002). θεωρούνται τυπικά οικονομικός αντίκτυπος, αλλά έχει σαφώς και κοινωνικές επιπτώσεις. Ομοίως, μια περιβαλλοντική επίπτωση του τουρισμού, όπως η καταστροφή ενός ευαίσθητου περιβαλλοντικού οικοσυστήματος, είναι επίσης πιθανό να επηρεάσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων των τόπων υποδοχής.

Η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής / SET (Social exchange theory)

Οι περισσότερες μελέτες που εξετάζουν τις κοινωνικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού βασίζονται πάνω στην σκοπία και την αντίληψη των κοινωνιών υποδοχής και στη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής (Pranic, Petric, & Cetinic, 2012). Η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής προτείνει ότι οι κάτοικοι βλέπουν τις επιπτώσεις του τουρισμού πιο θετικά όταν τα οφέλη του τουρισμού υπερτερούν του κόστους (Ap, 1992). Αντιστρόφως, όταν το κόστος του τουρισμού υπερβαίνει το οφέλη, οι κάτοικοι βλέπουν αρνητικά τις επιπτώσεις. Υπό αυτή την έννοια, οι κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού υποδηλώνουν «βραχυπρόθεσμες συνέπειες που γίνονται εμφανείς με τη μορφή άμεσων και αισθητών αλλαγών στην ποιότητα ζωής των κοινοτήτων υποδοχής και τις προσαρμογές τους στην τουριστική βιομηχανία (Ohmann, Jones, & Wilkes, 2006). Χρησιμοποιώντας τη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι όταν οι ντόπιοι αντιλαμβάνονται ότι τα οφέλη υπερτερούν του κόστους, υποστηρίζουν τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού στην κοινότητά τους (Gursoy & Rutherford, 2004). Παρόλα αυτά ενώ πολλές μελέτες χρησιμοποιούν την θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής για να εξηγήσουν τις επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού, φαίνεται να παρέχουν κατανόηση μόνο των οικονομικών διαστάσεων παραμελώντας τις μη οικονομικά σχετιζόμενες συνέπειες στην κοινωνία (Nunkoo & Ramkissoon, 2011). Οι μελετητές κυρίως επικεντρώνονται σε οικονομικούς δείκτες όπως το εισόδημα, τα φορολογικά έσοδα, η απασχόληση, οι καταναλωτικές δαπάνες και το επίπεδο οικονομικής εξάρτησης, ενώ στην πραγματικότητα μια διαδικασία ανταλλαγής μπορεί επίσης να εμπεριέχει και μη οικονομικά οφέλη όπως κοινωνικά, αισθητικής φύσης, υπερηφάνειας της κοινότητας και άλλες άυλες μεταβλητές (Wang, & Pfister, 2008).

Ο κοινωνικός αντίκτυπος του τουρισμού αθλητικών διοργανώσεων

Για τη διοργάνωση αθλητικών διοργανώσεων σημαντικό ρόλο παίζουν οι κάτοικοι των χωρών ή και των περιφερειών υποδοχής, διότι σε περίπτωση που οι κάτοικοι καλωσορίζουν μία διοργάνωση, είναι πιθανότερο οι πολιτικοί πρόθυμα να διαθέσουν δημόσια κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των διοργανώσεων αυτών (Preuss, H. and Solberg, H.A., 2006). Επομένως, είναι σημαντικό κάθε συζήτηση για μια εκδήλωση αθλητικού τουρισμού να λαμβάνει υπόψη τους κατοίκους του προορισμού υποδοχής και να λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο η φιλοξενία μιας εκδήλωσης σε έναν προορισμό μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα ζωής του τοπικού πληθυσμού (Fredline, 2005). Εάν παραμεληθούν οι απόψεις των κατοίκων, μπορεί να

αντιδράσουν με απόσυρση της υποστήριξης προς τους οργανισμούς και τις αρχές που προωθούν την διοργάνωση, να παρουσιάσουν απροθυμία να εργαστούν στην εκδήλωση ή στην τουριστική βιομηχανία, έλλειψη ενθουσιασμού στην προώθηση της εκδήλωσης από στόμα σε στόμα και εχθρότητα στους επισκέπτες που μπορεί να εκδηλωθεί με υπερκοστολόγηση, αγένεια και αδιαφορία (Crompton, & Ap, 1994). Δεδομένου ότι η φιλοξενία μιας εκδήλωσης αθλητικού τουρισμού μπορεί να αποφέρει μια σειρά θετικών και αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων (Preuss, & Solberg, 2006), η κατανόηση τόσο των κοινωνικών επιπτώσεων των διοργανώσεων όσο και της αντίληψης των κατοίκων για αυτές τις επιπτώσεις μπορεί να επιτρέψει το σχεδιασμό δράσεων που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν ότι οι θετικές κοινωνικές επιπτώσεις υπερτερούν των αρνητικών (Delamere, 2001).

Καθώς λοιπόν η διοργάνωση αθλητικών γεγονότων εξετάται από την αντίλυψη των κατοίκων είναι σημαντικό να αξιολογούνται έτσι ώστε να μπορούν να αναπτυχθούν πολιτικές που να διατηρούν την υποστήριξη της κοινότητας υποδοχής (Ohmann, Jones, & Wilkes, 2006). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι θετικές και οι αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού όπως έχουν διαπιστωθεί από τους ερευνητές.

Πίνακας 1. Κοινωνικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού.

Θετικές Κοινωνικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Κοινωνικές Επιπτώσεις
Ανάπτυξη διαπολιτισμικών συνεργασιών	Συνωστισμός και δυσκολία των μετακινήσεων
Ενίσχυση του αισθήματος υπερηφάνειας των κατοίκων.	Αύξηση της διαφθοράς
Ενίσχυση αναγνωσιμότητας μίας περιοχής	Πολιτισμική διατάραξη
Ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας	Περιορισμός των κατοίκων
Δημιουργία ευχάριστης και γιορτινής ατμόσφαιρας	Διατάραξη του τοπικού τρόπου ζωής
Διατήρηση και ανάπτυξη τοπικής και εθνικής κληρονομιάς	Παραβατικότητα των επισκεπτών και αύξηση του οργανωμένου εγκλήματος
Ανάπτυξη υποδομών για μελλοντική χρήση	Αύξηση των ενοικίων και των τιμών των ακινήτων
Ενίσχυση του αθλητισμού στην χώρα ή την περιφέρεια διεξαγωγής	Αύξηση εθνικιστικών εντάσεων
Ενίσχυση των διεθνών σχέσεων	Αύξηση αμυντικών στάσεων που αφορούν την περιοχή υποδοχής
Βελτίωση των χώρων αναψυχής	Υποδομές που δεν χρησιμεύουν στην τοπική κοινωνία
Βελτίωση των υποδομών	Δυσκολία επικοινωνίας που οδηγεί σε εχθρότητα μεταξύ φιλοξενούμενων και κοινωνίας υποδοχής

Μείωση των τοπικιστικών αντιλήψεων
Αύξηση των πολιτιστικών δρώμενων
Ανάπτυξη του κοινωνικού αισθήματος
Προώθηση του αθλητισμού και της υγείας
Ενίσχυση των τοπικών παραδόσεων και αξιών

Πηγή: (Pranic, Petric, & Cetinic, 2012)

Ανάπτυξη του Αθλητικού Τουρισμού

Η έννοια της ανάπτυξης είναι ένας ευρύς και πολλές φορές πολυδιάστατος όρος καθώς η σημασία του διαφέρει ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται. Μέλη ενός μεγάλου φάσματος κλάδων και επαγγελματιών ερμηνεύουν την ανάπτυξη με τρόπους που έχουν νόημα για εκείνους. Ακόμη και στο πλαίσιο της δημοφιλούς και διαδεδομένης χρήσης της, βασικές νοηματικές διαφορές υπάρχουν στην έννοια του όρου (Hinch & Higham, 2018). Οι κοινές ερμηνείες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ως φιλοσοφία, διαδικασία, σχέδιο και προϊόν (Southgate & Sharpley, 2014). Στην φιλοσοφική της προσέγγιση ο όρος ανάπτυξη αναφέρεται στις ευρείες προοπτικές μελλοντικών ιδανικών ή κατάλληλων καταστάσεων και τα μέσα επίτευξης των καταστάσεων αυτών. Στην προσέγγιση της ως διαδικασία δίνει έμφαση στις μεθόδους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διεύρυνση ή την δημιουργία των προοπτικών ενός φαινομένου. Ένα σχέδιο ανάπτυξης καθορίζει συγκεκριμένα βήματα μέσω των οποίων θα επιτευχθεί μια επιθυμητή μελλοντική κατάσταση και τέλος η ανάπτυξη ως προϊόν λειτουργεί σαν δείκτης του επιπέδου επίτευξης και επιτυχίας ενός ατόμου ή ενός οργανισμού ή της κοινωνίας, για παράδειγμα η αναφορά σε ανεπτυγμένες, αναπτυσσόμενες και υποανάπτυκτες χώρες (Wall, 1997).

Από τις παραπάνω προσεγγίσεις οι πιο δημοφιλείς είναι εκείνες της προσέγγισης το όρου σαν προϊόν και εκείνη της διαδικασίας, στην περίπτωση της πρώτης προσέγγισης η ανάπτυξη αντιμετωπίζεται σαν κατάσταση. Η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιείται όταν γίνεται αναφορά στο βαθμό και τα επίπεδα της ανάπτυξης ενώ τα επίπεδα αυτά συνήθως αξιολογούνται με δείκτες οικονομίας όπως το εισόδημα και η ανεργία. Στην περίπτωση της δεύτερης προσέγγισης η ανάπτυξη αντιμετωπίζεται σαν μια εξελικτική διαδικασία (Hinch & Higham, 2018). Αντίστοιχα, ο Freidmann (1986), είχε περιγράψει την ανάπτυξη σαν μία διαδικασία αλλαγής ή σαν ένα σύμπλεγμα τέτοιων διαδικασιών. Ενώ οι ερευνητές Pigram και Wahab (1997) αναφέρουν ότι η

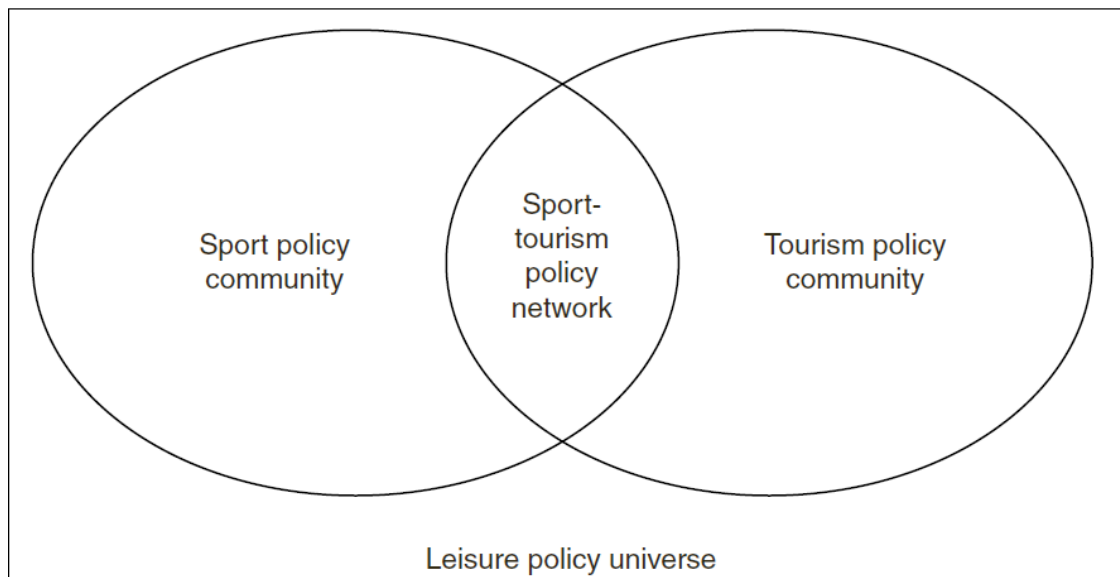
αλλαγή είναι μια ισχυρή και θετική δύναμη που, όταν αξιοποιείται εποικοδομητικά, προκαλεί τα άτομα, τις ομάδες και τους οργανισμούς να αποδώσουν με τις βέλτιστες δυνατότητές τους.

Ο όρος της ανάπτυξης πολλές φορές χρησιμοποιείται για να περιγράψει ζητήματα σχετιζόμενα με την αύξηση μεγεθών, για παράδειγμα την αύξηση της προσέλευσης μιας τουριστικής διοργάνωσης, ή την αύξηση των εσόδων από αυτή ή ακόμα την αύξηση σε υποδομές μιας περιοχής φιλοξενίας και συνήθως ο όρος σχετίζεται με οικονομικά αποτελέσματα και επιπτώσεις που έχουν θετικό πρόσημο (Atkisson, 2000). Η εξίσωση αυτή των όρων της ανάπτυξης και της αύξησης είναι αδόκιμη ειδικότερα σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική που ενσωματώνει τα ενδιαφέροντα και τις επιδιώξεις όλων των ενδιαφερόμενων μερών (Binns, 1995). Η Ανάπτυξη όπως αναφέρεται στον τίτλο της παρούσας έρευνας, αναφέρεται στην έννοια της ανάπτυξης σαν διαδικασία και στα ζητήματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν από τις αλλαγές που επιδέχονται ο τόπος και το χρόνο που εκδηλώνεται το φαινόμενο του αθλητικού τουρισμού. Η ύπαρξη του αθλητικού τουρισμού βρίσκεται μέσα σε οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, πολιτικά και περιβαλλοντικά πλαίσια τα οποία βρίσκονται σε συνεχή ροή, έτσι λοιπόν οι αλλαγές είναι αναπόφευκτες.

Πολιτική και αθλητικός τουρισμός.

Η πολυπλοκότητα και η ετερογένεια του Αθλητικού Τουρισμού που προκύπτει από τη διάδραση ανθρώπων, δραστηριοτήτων και τόπων κάνει τη δημιουργία και την εξέλιξη πολιτικής πολύπλοκο έργο. Πρακτικά παγκοσμίως υπάρχουν ελάχιστα παραδείγματα οργανισμών αθλητισμού και τουρισμού, που δημιουργούν συνδέσεις και συνεργάζονται εύρυθμα και διαχρονικά. Τις περισσότερες φορές τέτοιες συνεργασίες διαφαίνονται σε εξέχουσες περιπτώσεις όπως εκείνες των μεγάλων αθλητικών γεγονότων όπου οι πολιτείες αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες που προκύπτουν από την προσέλευση των θεατών (Weed & Bull, 2003).

Για να κατανοήσουμε το ζήτημα της πολιτικής στον Αθλητικό Τουρισμό θα πρέπει να υιοθετήσουμε μία θεωρητική βάση. Οι Vrondou, Kriemadis και Kartakoullis (2009) για την δημιουργία μιας θεωρητικής βάσης υιοθετούν την θεωρία της '΄Πολιτικής Κοινότητας΄' την οποία οι Coleman και Skogstad χρησιμοποίησαν το 1990 για να αναφερθούν στο σύνολο των φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, που συγκλίνουν γύρω από ένα ζήτημα και έχουν κοινό ενδιαφέρον για τη διαμόρφωση της ανάπτυξής του (Coleman & Skogstad, 1990). Οι Weed και Bull (2003) μας δίνουν μια σαφή εικόνα στο παρακάτω διάγραμμα για να κατατάξουμε τον τόπο ανάπτυξης πολιτικής του Αθλητικού Τουρισμού και το δίκτυο συνεργασίας αθλητικής πολιτικής κοινότητας και τουριστικής πολιτικής κοινότητας.

Σχήμα 1. The sport-tourism policy network (GIR model)

Πηγή: (Weed & Bull, 2003)

Οι Laumann και Knoke (1987) ανέφεραν πως οι πολιτικές κοινότητες ενέχουν βασικές και δευτερεύουσες κοινότητες. Στις βασικές κοινότητες βρίσκονται οι παράγοντες κλειδιά που βάζουν τους κανόνες, καθορίζουν τη συμμετοχή και θέτουν τις κατευθύνσεις χάραξης πολιτικής, ενώ στις δευτερεύουσες κοινότητες βρίσκονται οι ομάδες που ενώ τηρούν και ακολουθούν τους κανόνες, έχουν ελάχιστους πόρους και επιρροή για επηρεάσουν σπουδαία την πολιτική. Η πολιτική στον αθλητισμό διαθέτει μια πολύ συμπαγή βασική πολιτική κοινότητα στην οποία βρίσκονται τα Υπουργία Πολιτισμού τα Αθλητικά ΜΜΕ, τα Υπουργία Αθλητισμού και άλλοι πολλοί δυνατοί πολιτικά παράγοντες. Η δευτερεύουσα πολιτική κοινωνία του αθλητισμού είναι σημαντικά ανοικτή και περιλαμβάνει τοπικές αθλητικές αρχές, αθλητικά σωματεία, ομάδες και άλλους αθλητικούς οργανισμούς.

Σε αντίθεση με την αθλητική πολιτική κοινότητα η αντίστοιχη τουριστική διαφέρει αρκετά αφού η βασική και η δευτερεύουσα κοινότητα πολλές φορές δεν είναι διακριτές. Αυτό συχνά οφείλεται στον ιδιωτικό χαρακτήρα της τουριστικής οικονομίας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι ΗΠΑ στις οποίες το 1996 καταργήθηκε ο κρατικά επιχορηγούμενος Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού, τώρα ο ιδιωτικός τομέας κάτω από την επίβλεψη του εξολοκλήρου ιδιωτικά χρηματοδοτούμενου ταξιδιωτικού οργανισμού Travel Industry Association of America (TIAA) διεξάγει οποιαδήποτε κίνηση προώθησης στο εξωτερικό (Jeffries, 2001).

Αυτές οι διαφορές στις βασικές δομές των κοινοτήτων φαίνεται ξεκάθαρα πως προκαλούν σημαντικά προβλήματα στην σύνδεση αθλητισμού-τουρισμού. Στην Αγγλία για παράδειγμα η έλλειψη αναγνώρισης ενός ηγετικού οργανισμού στην πολιτική κοινότητα του τουρισμού σημαίνει ότι δεν υπάρχει κάποιος οργανισμός με το οποίο οι αθλητικοί παράγοντες μπορούν να συνδεθούν και να αποφασίσουν για στρατηγικής σημασίας ζητήματα (Weed & Bull, 2003). Αμφισβητήσιμο επίσης είναι το αν τα Περιφερειακά Συμβούλια Τουρισμού μπορούν να αναλάβουν ηγετικό ρόλο, αφού η περιφερειακή τους φύση δεν μπορεί να αντιπροσωπεύει την πολιτική κοινότητα του τουρισμού σε εθνικό επίπεδο (Weed & Bull, 1997). Σε κράτη με ομοσπονδιακά συστήματα διακυβέρνησης όπως η Αυστραλία, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και ο Καναδάς θα ήταν αναμενόμενο να υπάρχει μεγαλύτερη εστίαση σε περιφερειακό επίπεδο. Στην Αυστραλία ενώ οι πολιτείες ακολουθούν την ηγεσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης σε θέματα που αφορούν τον επαγγελματικό αθλητισμό σε θέματα αναψυχής υπάρχει μια πιο ελεύθερη συμμετοχή. Παρόλα αυτά σε πολλές πολιτείες υπάρχουν συγκεκριμένα κυβερνητικά τμήματα που η αποστολή τους

είναι η προώθηση του τουρισμού. Αυτό σημαίνει ότι σε περιφερειακό επίπεδο είναι πιο πιθανό να αναπτύσσονται παραγωγικά συνεργασίες αθλητισμού - τουρισμού.

Ο βαθμός αλληλεξάρτησης σε μία πολιτική κοινότητα πολλές φορές συνδέεται με τους πόρους, με πιο εμφανή την οικονομική έννοια των πόρων αλλά και με την έννοια της γνώσης, της πληροφορίας και της καλής πρόθεσης άλλων φορέων (Smith, 1993). Ένα κύκλος πολιτικής ενέχει πολλές αλληλεξαρτήσεις και οι σχέσεις μεταξύ των φορέων είναι πολλές φορές σχέσεις ανταλλαγής. Οι τουριστικοί οργανισμοί πολλές φορές παραιτούνται των στρατηγικών τους σχεδιασμών που ανεξάρτητα δημιούργησαν με σκοπό την πρόσβαση σε κρατικά κεφάλαια μέσω της διαδικασίας κατάθεσης ανταγωνιστικών προσφορών. Έτσι ο έλεγχος του σχεδιασμού χάνεται με αντάλλαγμα τη χρηματοδότηση (Weed & Bull, 2003).

Στην Ελλάδα η χρηματοδότηση της εθνικής και τοπικής προώθησης του τουρισμού προέρχεται από το δημόσιο ταμείο και όχι από τον ιδιωτικό τομέα και είναι σαφώς προς το συμφέρον της τουριστικής βιομηχανίας η διατήρηση της σχέσης αυτής. Υπάρχουν εμφανείς κριτικές όμως προς τις κρατικές υπηρεσίες ως προς τον αποκλεισμό από τη διαδικασία σχεδιασμού πολιτικής σημαντικών ενδιαφερόμενων ομάδων. Αυτό υποδηλώνει μια στενή και αντιδημοκρατική προσέγγιση του σχεδιασμού στην Ελλάδα (Vrondou, Kriemadis, & Kartakoullis, 2009).

Ανάπτυξη πολιτικής στον αθλητικό τουρισμό

Από την προηγούμενη ενότητα διαπιστώνουμε ότι οι δομές και της αθλητικής πολιτικής κοινότητας και της πολιτικής κοινότητας του τουρισμού έχουν την τάση να δημιουργούν προβλήματα στην σύνδεση αθλητικών και τουριστικών οργανισμών με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η ανάπτυξη πολιτικής των αθλητικών και τουριστικών πολιτικών δικτύων. Τέτοιου είδους προβλήματα ώθησαν τον (Houlihan, 1991) να αναφέρει ότι ενώ κάθε πολιτικός τομέας παράγει και μία πολιτική κοινότητα είναι αμφίβολο το αν ένα πολιτικό δίκτυο μπορεί να συμφωνήσει σε κάποια ζητήματα. Κάποιες πολιτικές κοινότητες δεν έχουν ομοφωνία ή δύναμη για να δημιουργήσουν πολιτικά δίκτυα.

Θα ήταν ίσως χρήσιμο εδώ να επιστρέψουμε στην θεώρηση του αθλητισμού σαν μία ιδιαίτερη αλληλεπίδραση δραστηριοτήτων, ανθρώπων και τόπων και να αναλογιστούμε πώς αυτά μπορούν να συγκλίνουν με τη δουλειά των πολιτικών οργανισμών του αθλητισμού και του τουρισμού. Μία χρήσιμη προσέγγιση είναι να σκεφτούμε την προσοχή των δημιουργών αθλητικής πολιτικής να εστιάζεται στην αλληλεπίδραση των δραστηριοτήτων και των ανθρώπων ενώ την

προσοχή των δημιουργών πολιτικής στην τουριστική βιομηχανία να εστιάζεται στην αλληλεπίδραση των ανθρώπων με τους τόπους (Weed & Bull, 2003).

Οι Standeven και De Knop (1999) στην εισαγωγή τους για τα θέματα Διοίκησης και Πολιτικής στον Αθλητικό Τουρισμό αναφέρουν ότι η διεθνής τάση στις αγοροκεντρικές οικονομίες έδωσε έμφαση στην προσέγγιση του Αθλητικού Τουρισμού ως μία ιδιωτικής φύσης επιχειρηματικότητα και παρατηρούν μια παγκόσμια αμετάκλητη στροφή προς την αποδοτικότητα και τη μεγιστοποίηση της κερδοφορίας μακριά από την ανάμειξη του δημόσιου τομέα. Ενώ όμως η τάση προς την ιδιωτική πρωτοβουλία διαφαίνεται καθαρά υπάρχει μεγάλη αμφιβολία για την απομάκρυνση της εμπλοκής του δημόσιου τομέα για δύο κύριους λόγους.

Ο πρώτος λόγος είναι ότι ενώ διαφαίνεται μια μεγάλη αύξηση του κρατικού ενδιαφέροντος για τον Αθλητισμό, παράλληλα υπάρχει και μια μείωση της κρατικής συμμετοχής στον Τουρισμό, πράγμα που αποφέρει αρκετές εντάσεις στην ανάπτυξη της πολιτικής του Αθλητικού Τουρισμού και ο δεύτερος λόγος έγκειται στο ότι υπάρχουν αναμφίβολα στρατηγικής και αναπτυξιακής φύσης ζητήματα που οδηγούν σε ένα εύρος αμοιβαίων ωφελημάτων (Weed & Bull, 2003). Ίσως η καλύτερη απεικόνιση των ζητημάτων αυτών διαφαίνεται στο Policy Area Matrix του Αθλητικού Τουρισμού που δημιουργήθηκε από τους Weed και Bull (1997).

Πίνακας 2. Policy Area Matrix for Sport and Tourism

Sports holidays					Facility issues			Environmental, countryside and water issues		
Sports training	Activity holidays	'Up-market' sports holidays	General holidays with sports opportunity	Spectator events	Dual use of tourist facilities	Hotel leisure facilities	Use of tourism to sustain local facilities	Farm diversification	Countryside access and integration	Marina development
Specialist facilities	Nuisance activities	Conference market	Water sports Leisure centres	Economic contribution	Differential pricing	Out-of-season tourism	Major arenas Specialist facilities	Nuisance activities	Water sports	Conference market
Major arenas	Out-of-season tourism	Nuisance activities	Conference market	Regional identity	Off-peak use	Conference market	Differential pricing	EU funding	Cycling/walking	Out-of-season tourism
Off-peak use	Water sports		Sports development	Specialist facilities	Major arenas	Off-peak use	Leisure centres		Nuisance activities	Major arenas
Sports development	Cycling/walking		Conference market	Conference market	Specialist facilities		Social goals		Social goals	Specialist facilities
	Sports development		Major arenas	Major arenas	Social goals					Water sports
	Social goals									Nuisance activities
										Regional identity
										Leisure centres
										EU finding
Resources and funding			Policy and planning				Information and promotion			
Supplementary funding	Joint bids for funding	Economic and social regeneration	Regional forums	Marketing activity	Resolving conflicts	Codes of practice	Joint lobbying	Information distribution channels	Research and advice	
Major arenas	Major arenas	Conference market	Regional identity	Economic contribution	Water sports	Major arenas	Major arenas	Regional identity	Specialist facilities	
Specialist facilities	Specialist facilities	Out-of-season tourism	Social goals	Tourist information centres	Nuisance sports	Specialist facilities	Specialist facilities	Leisure centres	Major arenas	
Economic distribution	Economic contribution	Major arenas		Leisure centres		Water sports	Water sports	Tourist information centres	Nuisance activities	
Regional identity	Regional identity	Economic contribution		EU funding		Nuisance sports	Cycling/walking		Conference market	
	EU funding	Regional identity				Social goals	Nuisance activities		Economic distribution	
	Social goals	EU funding					Regional identity		EU funding	
		Social goals					EU funding			
							Social goals			

Πηγή: (Weed & Bull, 2003)

Ο παραπάνω πίνακας των Weed και Bull αναγνωρίζει έξι ευρείες πολιτικές περιοχές. Αυτές είναι: 1. Sport Holidays (Αθλητικές Διακοπές) 2. Facility issues (Θέματα Εγκαταστάσεων), 3.Environmental Countryside and water issues (Θέματα Περιβαλλοντικά, Υπαίθρου και Υδάτων. 4.Resources and Funding (Πόροι και Χρηματοδότηση) 5. Policy and Planning (Πολιτική και Σχεδιασμός) 6.Information and Promotion (Πληροφόρηση και Προώθηση). Αυτές οι περιοχές υποδιαιρούνται σε είκοσι μία υποομάδες, και φυσικά πολλές συνδέσεις μπορούμε να αναγνωρίσουμε μεταξύ των ομάδων και υποομάδων. Υπάρχουν πολλά ζητήματα και παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της πολιτικής που επίσης απεικονίζονται στον παραπάνω πίνακα του Policy Area Matrix και πιο συγκεκριμένα είναι δεκαέξι:

1. Η αγορά των συνεδρίων (The conference market)
2. Ο Τουρισμός εκτός υψηλής σεζόν (Out-of-season tourism)
3. Πρόνοια για Μεγάλα Στάδια (Providence of major arenas)
4. Πρόνοια για ειδικές εγκαταστάσεις (Providence of specialist facilities)
5. Διαφοροποίηση τιμών για τους τουρίστες και την τοπική κοινωνία (Differential pricing for the tourist and the local community)
6. Χρήση των εγκαταστάσεων εκτός αιχμής (Off-peak use of facilities)
7. Πρόνοια για θαλάσσια σπορ (Providence for water sports)
8. Προώθηση των πεζών και ποδηλατικών μετακινήσεων (Promotion of cycling and walking)
9. Πρόνοια και κανονιστικά πλαίσια για τις δραστηριότητες υψηλής όχλησης (Provision for and regulation of perceived nuisance activities)
10. Η συνεισφορά του αθλητισμού και του τουρισμού στην οικονομία (The contribution of Sport and Tourism to the economy)
11. Δημιουργία περιφερειακής ταυτότητας (Developing e regional identity)
12. Χρήση των κέντρων αναψυχής (Use of leisure centers)
13. Χρήση των τουριστικών κέντρων πληροφόρησης (Use of tourist information centers)
14. Χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Funding of the European Union)
15. Ανάπτυξη του Αθλητισμού (Sports development)
16. Κοινωνικοί στόχοι (Social goals)

Προφανώς όλα τα παραπάνω ζητήματα δεν επηρεάζουν όλες της πολιτικές περιοχές, το Μάτριξ όμως απεικονίζει ποια ζητήματα είναι σχετικά με ποιες περιοχές. Στόχος του Μάτριξ είναι

να συνοψίσει αυτές τις περιοχές στις οποίες οι οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη πολιτικής για τον Αθλητισμό και τον Τουρισμό, θα μπορούσαν να συνεργαστούν (Weed & Bull, 2003).

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι για την ανάπτυξη πολιτικής για τον Αθλητικό Τουρισμό και τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων της χρειάζεται η συνεργασία οργανισμών από διάφορες περιοχές πολιτικής του αθλητισμού και του τουρισμού. Ο Wright (1988) ορίζει τους πέντε ‘κανόνες του παιχνιδιού’ που λειτουργούν σαν ένα ‘άγραφο σύνταγμα’ και κατευθύνουν την συμπεριφορά των παραγόντων μέσα στα δίκτυα της πολιτικής. Ο πρώτος κανόνας είναι η αμοιβαιότητα. Οι συμμετέχοντες σε ένα πολιτικό δίκτυο αποδέχονται και προσδοκούν σε αμοιβαίες ωφέλειες από τη συμμετοχή τους σε αυτό. Έτσι είναι αναγκαίο οι αθλητικοί και οι τουριστικοί οργανισμοί να αποδέχονται από κοινού ότι είναι επωφελής η σύνδεση του αθλητισμού με τον τουρισμό. Ο δεύτερος κανόνας έχει να κάνει με την συμβουλευτική. Θα πρέπει να υπάρχει η θέληση των οργανισμών που βρίσκονται σε ένα δίκτυο να συμβουλευθούν αλλά και να συμβουλευτούν από οργανισμούς άλλων περιοχών πολιτικής. Ο τρίτος κανόνας δίνει έμφαση στην ανεπισημότητα. Σε ένα δίκτυο πολιτικής αθλητισμού-τουρισμού περιμένουμε ότι οι παράγοντες των αθλητικών και των τουριστικών οργανισμών θα πρέπει να μπορούν να επικοινωνούν με ανεπίσημο τρόπο.

Στοιχεία από το Ηνωμένο Βασίλειο δείχνουν ότι η ανεπίσημες επαφές μπορούν να έχουν ζωτική σημασία στην ανάπτυξη ενός δικτύου πολιτικής αθλητισμού-τουρισμού (Weed & Bull, 1998). Ο τέταρτος κανόνας έχει να κάνει με την γλώσσα και θέλει τα ζητήματα πολιτικής να συζητούνται από τους συμμετέχοντες του πολιτικού δικτύου με κοινώς αποδεκτό γλωσσικό κώδικα. Ο πέμπτος και τελευταίος κανόνας αναφέρεται στην δυνατότητα προσφυγής σε ανώτερη αρχή, σε δικαστήριο, στο κράτος η ακόμα και στο να τεθεί ένα ζήτημα σε διαβούλευση στο ευρύτερο κοινό έξω από το δίκτυο πολιτικής.

Βιώσιμη Ανάπτυξη και Αθλητικός Τουρισμός

Από τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα υπάρχει μια έντονη ευαισθητοποίηση σχετικά με τα αποτελέσματα και τις αρνητικές επιπτώσεις του κυρίαρχου μοντέλου ανάπτυξης που βασίζεται αποκλειστικά στην οικονομική ανάπτυξη (Growth) και τη δημιουργία εσόδων (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021). Αυτό οδήγησε στην έρευνα άλλων μοντέλων ανάπτυξης, όπου η οικονομική ανάπτυξη λαμβάνει υπόψιν της τόσο την κοινωνική συνοχή όσο και την προστασία του περιβάλλοντος (WCED., 1987). Η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στη δημοσιευμένη έκθεσή της για το συνέδριό της με τίτλο "Το κοινό μας μέλλον", πιθανότατα για πρώτη φορά αναφέρθηκε στην έννοια της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης αναφέροντας ότι η ανάπτυξη θα πρέπει να συναντά τις ανάγκες του παρόντος χωρίς όμως να θυσιάζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να συναντήσουν τις δικές του ανάγκες (WCED, 1987, σ. 43). Ο παραπάνω ορισμός έγινε πολύ δημοφιλής και συναντήθηκε τόσο στους λόγους των πολιτικών όσο και των ακαδημαϊκών (Choi & Sirakaya, 2006), ενώ έγινε γρήγορα αποδεκτός, προωθήθηκε ευρέως από τους διεθνείς οργανισμούς και ενσωματώθηκε επίσης στον πολιτικό και στρατηγικό σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης (Anderson, Bakir, & Wickens, 2015).

Στη βιβλιογραφία, υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις και τρόποι ορισμού της έννοιας του βιώσιμου τουρισμού, ωστόσο, η συζήτηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη στον τομέα του αθλητικού τουρισμού βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό σε τρεις διαστάσεις που σχετίζονται άμεσα με τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις του στους προορισμούς. Οι διαστάσεις αυτές είναι η οικονομική, η περιβαλλοντική, και η κοινωνική-πολιτιστική (Carneiro, Breda & Cordeiro, 2016). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο ορισμός των Melo και Gomes (2016) που αναφέρουν ότι η βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, συνδέεται με τρεις θεμελιώδεις διαστάσεις, την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες είναι αλληλένδετες αλλά και αλληλεξαρτώμενες. Ωστόσο, μερικοί ερευνητές προχώρησαν πέραν των παραδοσιακών προσεγγίσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη, εστιάζοντας και σε άλλες σημαντικές διαστάσεις και ειδικότερα σε εκείνες που σχετίζονται με την τεχνολογία (Ali & Frew, 2014) και την πολιτική (Choi & Sirakaya, 2006).

Ο UNWTO (2018) έχει τονίσει ότι ο αθλητικός τουρισμός, ως ιδιαίτερο και δημοφιλές τμήμα της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, μπορεί να βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης ως αποτέλεσμα των εγγενών χαρακτηριστικών του. Το συγκριτικό πλεονέκτημα του αθλητικού τουρισμού έγκειται (1) στην ενασχόλησή του με σωματικές

δραστηριότητες, (2) στις ευκαιρίες για κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις για παράδειγμα άνθρωπος με άνθρωπο, άνθρωπος και φύση, κ.λπ.), και (3) τις υψηλές αναπτυξιακές δυνατότητες σχεδόν οπουδήποτε (World Tourism Organization and Organization of American States, 2018).

Είναι ευρέως κατανοητό ότι ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να παίξει κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη τουριστικών προορισμών (Briedenhann, 2011). Παρόλα αυτά είναι επίσης γνωστό ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι μια σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία, ενώ η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού μπορεί να δημιουργήσει και αρνητικές επιπτώσεις στους τουριστικούς προορισμούς, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνιών τους και των οικοσυστημάτων τους (Fredline, 2005). Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να κατανοήσουμε τις πρακτικές που διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού συμπεριλαμβάνοντας στις προσεγγίσεις μας, εκτός των παραδοσιακών διαστάσεων και νέες όπως αυτές της τεχνολογίας και της πολιτικής (Carneiro, Breda & Cordeiro, 2016).

Προτάσεις πρακτικών για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας στις τρεις συν δύο διαστάσεις.

Οικονομική διάσταση: Είναι ιδιαίτερος σημαντικό οι εταιρίες του αθλητικού τουρισμού να εφαρμόζουν στην οργάνωση και τη διοίκηση τους πρακτικές βιωσιμότητας με σκοπό τη προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των τόπων προορισμού (Maria João Carneiro, Zélia Breda & Catarina Cordeiro, 2016). Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στον αθλητικό τουρισμό λόγω της κοινής αναγνώρισης των δυνητικά υψηλών οικονομικών επιπτώσεων. Η αξιολόγηση των οικονομικών επιπτώσεων και της βιωσιμότητας του αθλητικού τουρισμού επικεντρώνονται στις άμεσες δαπάνες των συμμετεχόντων και των θεατών σε αθλητικές διοργανώσεις και δραστηριότητες (Anderson, Bakir, & Wickens, 2015; Briedenhann, 2011). Οι επιπτώσεις αυτές σχετίζονται άμεσα με τις αθλητικές δραστηριότητες όπως τα εισιτήρια και στα συμπληρωματικά αγαθά και υπηρεσίες (πχ. Διαμονή, φαγητό, αναμνηστικά και άλλα) και έμμεσα με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης (Briedenhann, 2011).

Στη βιβλιογραφία υπάρχουν πολλές προτάσεις για την βελτίωση στα πλαίσια της οικονομικής βιωσιμότητας του αθλητικού τουρισμού με κυριότερη τη δημιουργία θέσεων εργασίας στους τόπους προορισμού (Roberts & Tribe, 2008) και στην ανάπτυξη μέτρων για την

αύξηση του αριθμού των επισκεπτών καθώς και την αύξηση του μέσου όρου των δαπανών τους (Choi & Sirakaya, 2006). Επίσης πολύ σημαντική είναι η μείωση της εποχικότητας των επιχειρήσεων του αθλητικού τουρισμού, που προκαλεί περιορισμό των εσόδων, μέσω της διαφοροποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων (Higham & Hinch, 2002; Ma, Egan, Rotherham, & Ma, 2011). Ο Higham (1999) επίσης αναφέρει ότι ο αθλητικός τουρισμός δημιουργεί και ελέγχει τουριστικές ροές στους τόπους υποδοχής βοηθώντας έτσι στην βιώσιμη ανάπτυξη στους. Τέλος, η τουριστική ανάπτυξη που δημιουργείται σε ένα τόπο προορισμού αποφέρει συχνά σημαντική αύξηση στις τιμές προϊόντων και υπηρεσιών, έτσι λοιπόν για την αποφυγή της δυσαρέσκειας των κατοίκων των προορισμών είναι σημαντικός ο καθορισμός κατάλληλων επιπέδων στις τιμές και τους φόρους (Briedenhann, 2011; Choi & Sirakaya, 2006).

Κοινωνική και πολιτιστική διάσταση: Οι κάτοικοι του τόπου προορισμού είναι πιθανό να δεχθούν αρνητικές επιπτώσεις κυρίως στις περιπτώσεις των πολύ μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων (Mega Events) που σχετίζονται με τον έντονο συνωστισμό (Ponting & O'Brien, 2014), όπως η αύξηση της πίεσης στις υπάρχουσες υποδομές για παράδειγμα στους δρόμους και τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας (Fredline, 2005), απρεπείς συμπεριφορές προς τους κάτοικους και η έλλειψη ασφάλειας (Higham, 2005). Επιπλέον, όπως πρότεινε ο Chalip (2004) εάν οι διοργανώσεις που φιλοξενούνται από μια κοινότητα είναι συμβατές με τη συνολική εικόνα μιας κοινότητας, τείνουν να είναι πιο επιτυχημένες και τελικά αυτοσυντηρούμενες.

Οι παραπάνω προβληματισμοί αυτοί υποδηλώνουν την αναγκαιότητα της εφαρμογής βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης για την αποφυγή του συνωστισμού. Μία πρακτική είναι ο καθορισμός του όγκου επισκεπτών, λαμβάνοντας υπόψιν τις χωροταξικές δυνατότητες και τις υποδομές του τόπου φιλοξενίας (Carneiro, Breda & Cordeiro, 2016). Ο περιορισμός στην πρόσβαση των επισκεπτών μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορα μέτρα όπως η επιβολή κόμιστρο εισόδου (διόδια), η ποσόστωση των επισκεπτών και η προϋπόθεση συνοδείας από επαγγελματία οδηγό/ξεναγό (Deprest, 1997). Τέλος για την αποφυγή της δυσαρέσκειας των κατοικιών είναι σημαντικά τα μέτρα που διασφαλίζουν την απρόσκοπτη πρόσβαση τους σε τοποθεσίες που από πάντα επισκέπτονταν και τα μέτρα που εξασφαλίζουν την ασφάλεια τόσο των κατοίκων όσο και των επισκεπτών.

Πέραν των προβληματισμών που προαναφέρθηκαν, ο αθλητικός τουρισμός αποφέρει και σημαντικά οφέλη στους προορισμούς φιλοξενίας. Για την μεγιστοποίηση των ωφελειών αυτών,

από τις οποίες προωθείται η βιώσιμη κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, σημαντικό είναι να εφαρμόζονται μέτρα που: (1) προωθούν την συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στο σχεδιασμό και τον εφοδιασμό του αθλητικού τουρισμού (εθελοντισμός και εντοπιότητα προμηθευτών) (2) αυξάνουν την υπερηφάνεια των κατοίκων (Fredline, 2005), (3) καταπολεμούν τον κοινωνικό αποκλεισμό (Font, Garay, & Jones, 2014), (4) διασφαλίζουν τη δίκαιη διανομή των τουριστικών ωφελημάτων (Fredline, 2005), (5) εγγυώνται χαμηλό ποσοστό ανεργίας στους τοπικούς πληθυσμούς (Roberts & Tribe, 2008), (6) διασφαλίζουν την εργασιακή ικανοποίηση και να ελαχιστοποιούν τις εποχιακές θέσεις μερικής απασχόλησης προσφέροντας ικανοποιητικούς μισθούς (Ma, Egan, Rotherham, & Ma, 2011) και τέλος (7) προωθούν την δημιουργία και τη συντήρηση εγκαταστάσεων μόνο εάν αυτές θα χρησιμοποιηθούν από τους κατοίκους και μετά το πέρας των αθλητικών διοργανώσεων (Fredline, 2005).

Από πολιτιστικής άποψης, η ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία μιας ελκυστικής εικόνας για τον προορισμό (Anderson, Bakir & Wickens, 2015) και στη δημιουργία ευκαιριών ψυχαγωγίας και κοινωνικής συνοχής (Fredline, 2005). Επίσης από πολλούς ερευνητές υπογραμμίζεται η δυνατότητα του τουρισμού να προάγει πολιτισμό και να προσφέρει στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των προορισμών και τη διατήρηση των τοπικών παραδόσεων (Choi, & Sirakaya, 2006; Font, Garay, & Jones, 2014).

Περιβαλλοντική διάσταση: Οι δραστηριότητες του αθλητικού τουρισμού μπορούν να προκαλέσουν την απώλεια πολύτιμων τουριστικών πόρων, επηρεάζοντας την χλωρίδα και την πανίδα των τόπων φιλοξενίας. Επίσης, εξαιτίας της αθλητικής δραστηριότητας σε ευαίσθητα οικοσυστήματα έχει παρατηρηθεί διάβρωση του εδάφους και επιβάρυνση του υδροφόρου ορίζοντα (Higham, 2005). Καθώς ο αθλητικός τουρισμός εμπεριέχει σε ένα μεγάλο βαθμό τις υπαίθριες δραστηριότητες, οι οποίες εξαρτώνται άμεσα από το φυσικό περιβάλλον και τους πόρους του, είναι πολύ πιθανό αυτό το είδος τουρισμού να επιβαρύνει περιβαλλοντικά περισσότερο από άλλα είδη (Carneiro, Breda, & Cordeiro, 2016). Έτσι λοιπόν κρίνεται σημαντικός ο σχεδιασμός δράσεων για την διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για τις παραπάνω αρνητικές επιπτώσεις του αθλητικού τουρισμού οδήγησαν στη πρόταση των Ponting και O'Brien (2014) για τον καθορισμό ορίων στον αριθμό των συμμετεχόντων σε αγώνες υπαίθριων δραστηριοτήτων.

Επίσης, η μόλυνση και η ακραία χρήση των φυσικών πόρων όπως ο αέρας, το νερό και η ενέργεια θα πρέπει να αποφεύγονται (Anderson, Bakir, & Wickens, 2015), πιο συγκεκριμένα μέσω της υιοθέτησης στρατηγικών που περιλαμβάνουν την εφαρμογή μέτρων και σχεδίων διατήρησης και παρακολούθησης τόσο της ποιότητας όσο και της χρήσης των πόρων (Alonso-Almeida, Bagur-Femenias, Llach, & Perramon, 2015). Δεδομένων των χαρακτηριστικών των αθλητικών δραστηριοτήτων, ορισμένοι ερευνητές παρατηρούν ότι ιδιαίτερη προσοχή και μέτρα πρέπει να λαμβάνονται για την αποφυγή της ρύπανσης των υδάτων, καθώς και της παραγωγής απορριμμάτων και θορύβου (Fredline, 2005. Ma, et al., 2011).

Τα παραπάνω μέτρα θα πρέπει επίσης να συμπληρώνονται με την υιοθέτηση πρακτικών ανακύκλωσης, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και των φιλικών προς το περιβάλλον τρόπων μετακίνησης όπως η χρήση των μέσων μαζικής συγκοινωνίας, το περπάτημα και η χρήση του ποδηλάτου (Gibson, 2012; Font, 2014), ενώ η χρήση υπάρχουσων εγκαταστάσεων συνίσταται ανεπιφύλακτα (Ma, et al., 2011). Η παροχή περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στους εργαζόμενους, στο πεδίο του τουρισμού, παρατίθεται ως πολύ σημαντική στρατηγική για την επίτευξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Alonso-Almeida, et al., 2015).

Μία εξίσου σημαντική πρακτική βιώσιμης διαχείρισης, που μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας είναι η δημιουργία τελών και φόρων στις τουριστικές υπηρεσίες με σκοπό την εξοικονόμηση κεφαλαίων και τη διάθεση τους για τη διάσωση, τη διατήρηση και την βελτίωση περιοχών που διαθέτουν φυσικούς πόρους υψηλής σημασίας (Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012).

Πολιτική διάσταση: Αν και η πολιτική ήταν πάντα ενσωματωμένη στις έννοιες της αειφορίας και του βιώσιμου τουρισμού (WCED., 1987) σε πολύ λίγες μελέτες συναντάται σαν μια ξεχωριστή και αυτόνομη διάσταση του βιώσιμου αθλητικού τουρισμού. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει επειδή πολλοί ερευνητές περιλαμβάνουν χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την πολιτική σε μια άλλη διάσταση, θεωρώντας την πολιτική ως ένα εργαλείο για την επίτευξη άλλων στόχων βιωσιμότητας, όπως οι στόχοι κοινωνικής ισότητας ή οι περιβαλλοντικοί στόχοι (Carneiro, Breda & Cordeiro, 2016). Για παράδειγμα οι Choi και Sirakaya (2006) συμπεριλαμβάνουν την εμπλοκή της κοινότητας στις διαδικασίες σχεδιασμού στην διάσταση της πολιτικής ενώ οι Ma και συν. (2011) εξετάζουν αυτό το ζήτημα κάτω υπό τη σκοπιά της κοινωνικής διάστασης.

Η πολιτική διάσταση σχετίζεται ουσιαστικά με την ύπαρξη πολιτικών για τον τουρισμό, των σχεδιασμών και την ανάπτυξη κωδικών δεοντολογίας και επικοινωνίας, την παροχή εκπαίδευσης, τη διαθεσιμότητα χρηματοδότησης, τις μορφές οργάνωσης που διασφαλίζουν συνεργασίες και δεσμούς και γενικότερα τη διαμόρφωση πολιτικής (Roberts & Tribe, 2008). Οι Timur και Getz (2008) εστιάζοντας στο θέμα της διοίκησης των τόπων τουριστικής υποδοχής για να προσδιορίσουν τη δομή των σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων χρησιμοποιούν συνδυαστικά την οπτική των δικτύων και εκείνη των ενδιαφερομένων, ενώ και άλλες μελέτες έχουν επίσης χρησιμοποιήσει τη προσέγγιση των δικτύων για να διερευνήσουν το ρόλο της συνεργασίας στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού (Erkuş-Öztürk & Eraydın, 2010). Αυτή η προσέγγιση παρέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα, επειδή οι διοικούντες και οι διαχειριστές είναι συνήθως εκείνοι που ανήκουν σε δίκτυα πολιτικής, έχοντας την ικανότητα να οδηγήσουν σε βιώσιμα αποτελέσματα.

Η φύση του τουρισμού ωθεί τους παρόχους υπηρεσιών να αναπτύξουν σχέσεις, επίσημες και ανεπίσημες, οδηγώντας στην εμφάνιση διοργανωτικών δικτύων σε προορισμούς που μπορούν να παρέχουν διαφοροποιημένα και επομένως πιο ολοκληρωμένα τουριστικά προϊόντα (Scott, N., Baggio & Cooper, 2008). Με τη δημιουργία συστημάτων διοίκησης από τα δίκτυα οι τοπικοί ενδιαφερόμενοι έχουν περισσότερες ευκαιρίες στον σχεδιασμό και τη διοίκηση του τουρισμού (Gunn & Var, 2002). Επιπρόσθετα, η παροχή πληροφοριών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους εμπλεκόμενους στη διαχείριση και το σχεδιασμό μίας κοινότητας σε όλους τους ενδιαφερόμενους των τόπων προορισμού είναι αναγκαία για την κατανόηση του σχεδιασμού και την ευαισθητοποίηση για τη διατήρηση των τουριστικών πόρων (Choi & Sirakaya, 2006).

Τεχνολογική διάσταση: Η αυξανόμενη εξέλιξη της τεχνολογίας στον τομέα του τουρισμού έχει οδηγήσει στον εντοπισμό της τεχνολογικής διάστασης στο πεδίο της τουριστικής βιωσιμότητας. Η τεχνολογική ανάπτυξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους τόπους προορισμού για τον μετριασμό ορισμένων από τις αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού και την αποτελεσματική επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης (Carneiro, Breda & Cordeiro, 2016). Ο Yaw από το 2005 τονίζει τη σημασία της εφαρμογής σαφών τεχνολογιών, για την διαχείριση λυμμάτων, και υδάτων, και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ξενοδοχειακές μονάδες (Yaw, 2005) ενώ οι Ali και Frew (2010) προτείνουν τη χρήση και την εφαρμογή της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη. Υποστηρίζουν ότι αυτές οι

τεχνολογίες μπορούν να προσφέρουν στον μετριασμό ορισμένων αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού και παρουσιάζουν μία σειρά εργαλείων και εφαρμογών που βασίζονται σε ΤΠΕ που είναι διαθέσιμες στους διαχειριστές των τουριστικών προορισμών, μερικές από αυτές είναι: συστήματα διαχείρισης προορισμών, ευφυή συστήματα μεταφορών, συστήματα διαχείρισης περιβάλλοντος, παγκόσμια συστήματα εντοπισμού θέσης, γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών, κοινοτική πληροφορική, συστήματα υπολογισμού εκπομπών άνθρακα, εικονικός τουρισμός. Υποστηρίζεται ότι η χρήση των ΤΠΕ προωθεί και υποστηρίζει καινοτόμα το βιώσιμο τουρισμό οδηγώντας σε καλύτερη κατανόηση του τουριστικού προϊόντος, προσφέρει παροχή πληροφοριών για την λήψη κρίσιμων αποφάσεων, δίνει εργαλεία για την παρακολούθηση, τη μέτρηση και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, βοηθά στην παρακολούθηση των τάσεων, συνεισφέρει στην ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και στη συμμετοχή και υποστήριξη των σχέσεων όλων των ενδιαφερομένων μερών. Οι ΤΠΕ παρέχουν επίσης νέους τρόπους προσέγγισης του μάρκετινγκ και της επικοινωνίας, της παρακολούθησης της ενέργειας και της διαχείρισης αποβλήτων για τους προορισμούς (Ali & Frew, 2014).

Πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού

Ενώ η τουριστική βιομηχανία έχει υιοθετήσει φιλικές προς το περιβάλλον πράσινες πρακτικές που ορίζονται ως δράσεις που λαμβάνονται από τους πάροχους υπηρεσιών για την προστασία και τη διατήρηση της υγείας και της ευημερίας του περιβάλλοντος (Carić, 2018) δυστυχώς δεν υπάρχουν τυποποιημένα κριτήρια για την πράσινη πιστοποίηση σε σχέση με τις πρακτικές περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021). Ωστόσο, καταβάλλονται πολυάριθμες προσπάθειες για τον καθορισμό προτύπων για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα σε παγκόσμιο επίπεδο και ειδικά στον αθλητικό τουρισμό.

Ορισμένες από αυτές τις προσπάθειες είναι αρκετά συγκεκριμένες στους στόχους τους για τη βιωσιμότητα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO), για παράδειγμα, επιδιώκει να ενισχύσει την τουριστική εμπειρία χωρίς να θέτει σε κίνδυνο ή/και βλάβη το κοινωνικό και οικολογικό περιβάλλον. Το προοίμιο της συμφωνίας του Μαρρακές για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (the “UNWTO Agreement”) το 1995 περιλάμβανε άμεσες αναφορές στον στόχο της αειφόρου ανάπτυξης και στην ανάγκη προστασίας και διατήρησης του περιβάλλοντος. Σήμερα ο οργανισμός προωθεί ενεργά την θεματική του “2030 Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και Στόχοι τις Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals SDG)

εστιάζοντας σε διάφορα θέματα όπως η μείωση της φτώχειας, η υγεία, η εκπαίδευση και η προστασία του περιβάλλοντος (UNWTO, The Sustainable Development Goals Report 2020, 2020).

Πιο συγκεκριμένα, ο UNWTO (2018) Έχει τονίσει ότι ο αθλητικός τουρισμός, ως ένα ιδιαίτερο και δημοφιλές τμήμα της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG) ως αποτέλεσμα των εγγενών χαρακτηριστικών του. Η συγκριτική ισχύς του αθλητικού τουρισμού έγκειται στην (1) ενασχόλησή του με τις σωματικές δραστηριότητες, (2) στις ευκαιρίες για κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις (π.χ. από άνθρωπο σε άνθρωπο, άνθρωπο και φύση κ.λπ.) και (3) στις υψηλές δυνατότητες ανάπτυξης σχεδόν παντού (π.χ. διοργανώσεις μικρής κλίμακας).

Χάρη σε αυτά τα μοναδικά χαρακτηριστικά, ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στην επίτευξη των διάφορων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, δηλαδή SDG 1 και 8 (θέσεις εργασίας και ευκαιρίες εισοδήματος, δαπάνες επισκεπτών και ανταγωνιστικότητα προορισμού), SDG 3 (ευημερία των τουριστών και ευημερία των ντόπιων), SDG 5 (θέσεις εργασίας και ευκαιρίες εισοδήματος για τις σωματικές δραστηριότητες των γυναικών και τις αθλήτριες ως πρότυπα), τους SDG 10 και 11 (προσβασιμότητα προορισμών και προϊόντων), τον SDG 12, 13, 14 και 15 (ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και ενθάρρυνση των περιβαλλοντικών μέτρων) (UNWTO, 2020).

Επιπροσθέτως, στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, γνωστή και ως «Σύννοδος Κορυφής της Γης», 182 κυβερνήσεις δεσμεύτηκαν για ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης που περιλάμβανε αρχές για την περιβαλλοντικά ορθή ανάπτυξη σύμφωνα με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ειδικότερα, η «Διακήρυξη του Ρίο» επιδίωξε να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη που θα προστάτευε σκόπιμα το παγκόσμιο περιβάλλον και τους μη ανανεώσιμους πόρους του. Η Ατζέντα 21 του Ολυμπιακού Κινήματος εμπνεύστηκε από την έκκληση του UNCED για δράση και παρουσιάζει τις βασικές έννοιες και τα ρεαλιστικά μέτρα που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων. Η Ατζέντα 21 της ΔΟΕ προτείνει στα διοικητικά όργανα διάφορους τρόπους με τους οποίους η αειφόρος ανάπτυξη θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στις εθνικές πολιτικές τους. Επισημαίνει επίσης τρόπους με τους οποίους οι οργανισμοί και τα άτομα, όπως οι αθλητές και οι θεατές, θα πρέπει να ενεργούν για να διασφαλίσουν ότι οι αθλητικές δραστηριότητες στις

οποίες συμμετέχουν, προωθούν τους παγκόσμιους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (International Olympic Committee, 1999).

Πολλές πόλεις και χώρες βασίζονται σε αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές κατά την προώθηση διοργανώσεων αθλητικού τουρισμού, αν και πολλοί διοργανωτές αυτών των μικρών και μεσαίων διοργανώσεων δεν το κάνουν (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021). Σε πολλές περιπτώσεις, τα έθνη ή/και οι μικρότερες ενώσεις εθνών τηρούν τα δικά τους πρότυπα περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, είτε συνδέονται με πράσινους κώδικες που εκφράζονται μέσω αθλητικών ομοσπονδιών ή επιτροπών. Αυτά τα πρότυπα μπορεί να είναι λιγότερο ή αυστηρότερα από αυτά που προτείνονται από μεγάλα διεθνή διοικητικά όργανα, όπως η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ), τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) ή ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO).

Ένα εξαιρετικό παράδειγμα μικρότερων, διεθνών προσπαθειών για την υποστήριξη και την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας μέσω του αθλητισμού είναι η από κοινού συνεργασία του έργου «Αθλητισμός για όλους και το περιβάλλον» (SforAE), στο οποίο συμμετέχουν τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες η Τσεχική Δημοκρατία, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Ουγγαρία. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus + της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο στόχος του έργου είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με την τοπική βιωσιμότητα με την παροχή βέλτιστων πρακτικών και πράσινων κατευθυντήριων γραμμών για τη διοργάνωση μιας περιβαλλοντικά βιώσιμης αθλητικής διοργάνωσης (SforAE, 2019).

Ο οδηγός προσφέρει πρακτικούς τρόπους που μπορούν να λάβουν οι διοργανωτές για να περιορίσουν το αποτύπωμα άνθρακα και τη ρύπανση (αέρας, νερό, θόρυβος) ως αποτέλεσμα της διοργάνωσης. Οι πράσινες κατευθυντήριες αυτές γραμμές προωθούν επίσης την ανακύκλωση, τη μείωση των αποβλήτων και άλλες μορφές οικολογικής διατήρησης. Αυτές οι βέλτιστες πρακτικές ενθάρρυναν επίσης τη χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών, την ελεύθερη στάθμευση για ποδήλατα τη μη χρήση οχημάτων με υψηλές εκπομπές CO₂, καθώς και την χρησιμοποίηση των τοπικών προμηθευτών για τις ανάγκες των διοργανώσεων.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Στην παρούσα βιβλιογραφική μελέτη για τη διερεύνηση του ρόλου των αθλητικών διοργανώσεων στην βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού επιλέχθηκαν τρεις μελέτες περίπτωσης. Τα κριτήρια για την συμπερίληψη των μελετών ήταν δύο: 1. Να αφορούν διοργανώσεις μικρής κλίμακας, 2. Οι συγγραφείς των μελετών να συμπεριλαμβάνουν και να εξετάζουν στην έρευνα τους και τους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, να εξετάζουν δηλαδή τον αντίκτυπο των διοργανώσεων σε οικονομικό, σε κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Οι τρεις μελέτες που επιλέχθηκαν μεταξύ δεκαπέντε άλλων μελετών εξέταζαν αθλητικές διοργανώσεις ως προς το βαθμό της βιωσιμότητάς τους. Οι περισσότερες από αυτές δεν συμπεριλήφθηκαν στην παρούσα μελέτη καθώς οι ερευνητές εστίασαν στις έρευνες τους κυρίως στο οικονομικό επίπεδο έχοντας ελάχιστα ή και καθόλου αποτελέσματα στο κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, ενώ οι υπόλοιπες μελέτες δεν κάλυπταν το πρώτο κριτήριο που αφορά το μέγεθος και τον τύπο των διοργανώσεων.

Οι διοργανώσεις που ερευνήθηκαν από τις επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης, διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τον τόπο διεξαγωγής τους, αφού η μία μελέτη εξετάζει έξι αθλητικές διοργανώσεις που έλαβαν χώρα στις Η.Π.Α και οι δύο άλλες σε διοργανώσεις μικρής κλίμακας που έλαβαν χώρα σε ευρωπαϊκές πόλεις. Επίσης διαφορές υπάρχουν σε σχέση με την οργάνωση και την χρηματοδότηση των διοργανώσεων. Η ετερογένεια αυτή των μελετών μας προσφέρει την ευκαιρία να αναγνωρίσουμε διαφορετικές προσεγγίσεις και πρακτικές ως προς την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων.

Για την απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος που τέθηκε στην εισαγωγή της εργασίας αυτής παρουσιάζονται οι μελέτες και αναλύονται κατά σειρά τα αποτελέσματα ως προς τις επιπτώσεις στους τόπους και τις κοινωνίες υποδοχής τους, ενώ τα ευρήματα συσχετίζονται με εκείνα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Επίσης θα επισημανθούν ορθές πρακτικές σε κάθε μία μελέτη και θα διαπιστωθούν τυχόν παραλείψεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας και βιώσιμη ανάπτυξη

Ο αθλητικός τουρισμός είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς στην παγκόσμια τουριστική βιομηχανία. Μέσα σε αυτό το γεωπολιτικό πλαίσιο, οι διοργανώσεις αθλητικού τουρισμού μικρής κλίμακας προσφέρουν πληθώρα ευκαιριών για τις πόλεις και κοινότητες υποδοχής. Ως εκ τούτου, πολλές χώρες και δήμοι σε αυτές τις χώρες θέλουν να αξιοποιήσουν τις τοπικές και παγκόσμιες ευκαιρίες του αθλητικού τουρισμού. Ενώ πολλές από αυτές τις τοποθεσίες ενδιαφέρονται για τα πιθανά οικονομικά οφέλη αυτών των εκδηλώσεων αθλητικού τουρισμού, παρόλα αυτά υπάρχει αυξημένη πίεση στους διοργανωτές και τους χορηγούς να προωθήσουν επίσης την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021).

Εξετάζοντας γεγονότα μικρής κλίμακας, το αντιληπτό μέγεθος μιας διοργάνωσης καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από πολιτιστικές ερμηνείες (η εμπειρία και οι αξίες που έχει η κοινότητα που φιλοξενεί την εκδήλωση), σε συνδυασμό με τη φύση της τοποθεσίας (αστική, αγροτική, δημογραφικά στοιχεία, κ.λπ.). Για παράδειγμα, μια σχετικά μικρή αθλητική εκδήλωση σε μια αγροτική τοποθεσία που φιλοξενείται από τοπικούς διοργανωτές με μικρή εμπειρία θα γίνει αντιληπτή διαφορετικά από μια παρόμοια διοργάνωση σε μία πόλη που διοικείται από πιο έμπειρους διοργανωτές. Ομοίως, οι συμμετέχοντες και οι θεατές θα εξετάσουν επίσης κάθε εκδήλωση διαφορετικά με βάση πολλούς παράγοντες, όπως η προηγούμενη εμπειρία παρόμοιων εκδηλώσεων, η φιλοξενία και η εικόνα του προορισμού (Kaplanidou & Gibson, 2010).

Συχνά λησμονείται ότι ενώ οι αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας μπορούν να θεωρηθούν λιγότερο επισφαλείς από τις πολύ μεγαλύτερες αντίστοιχες, λόγω των σχετικά χαμηλών οικονομικών επενδύσεων, τα οφέλη τους μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις. Ωστόσο, κατά πόσον ένας προορισμός επιτυγχάνει μακροπρόθεσμα ολιστικά ωφέλη εξαρτάται από τους στόχους και τις αξίες της εκδήλωσης και τη μεθοδολογική προσέγγιση που λαμβάνονται για τη μέτρησή τους (Anderson & Lundberg, 2013). Ο Higham (1999) μεταξύ άλλων ερευνητών επισήμανε ότι οι μικρές αθλητικές διοργανώσεις να είναι ένα εργαλείο βιωσιμότητας για την τουριστική ανάπτυξη προορισμών.

Οι Gibson, Kaplanidou και Kang (2012) θέλοντας να διερευνήσουν τις παραπάνω διατυπώσεις εξέτασαν έξι αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας. Οι διοργανώσεις αυτές ήταν:

ένας μαραθώνιος/ημιμαραθώνιος με 932 συμμετέχοντες, αγώνες άνω των 50 έτων με 292 συμμετοχές, αγώνες τοξοβολίας με 1000 συμμετέχοντες, ποδόσφαιρο νέων για κορίτσια από 9-18 χρονών, σόφτμπολ νέων για κορίτσια από 6 μέχρι 18 ετών και κολύμβηση νέων για συμμετέχοντες 6 έως 22 χρόνων. Όλοι οι αγώνες πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Φεβρουαρίου 2007 και Δεκεμβρίου 2008 στο Γκείνσβιλ της Φλόριντα.

Σε αυτή τη μελέτη, όλες οι διοργανώσεις δημιούργησαν σημαντικά συνολικά έσοδα από άμεσες δαπάνες των συμμετεχόντων και των θεατών. Οι εκδηλώσεις ποδοσφαίρου και σόφτμπολ δημιούργησαν τις υψηλότερες δαπάνες μεταξύ όλων των εκδηλώσεων. Αυτό υποστηρίζει τη διαπίστωση των Daniels και Norman (2003) που αναφέρουν ότι οι διοργανώσεις των νέων τείνουν να έχουν μεγαλύτερο θετικό οικονομικό αντίκτυπο ανάμεσα στις αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας. Μεταξύ των αγώνων ενηλίκων, το τουρνουά τοξοβολίας δημιούργησε τις υψηλότερες δαπάνες λόγω της αυξημένης διάρκειας παραμονής. Ο Liu (2003) ανέφερε ότι η βιωσιμότητα του τουρισμού μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά από διάφορους εξωτερικούς παράγοντες, όπως η οικονομική ύφεση. Το ενδιαφέρον είναι ότι κατά τη διάρκεια της παραπάνω μελέτης λόγω πληθωρισμού οι τιμές των καυσίμων αυξήθηκαν στην πολιτεία της Φλόριντα, έτσι λοιπόν οι ερευνητές στα ερωτηματολόγια τους έθεσαν σχετικά το ερώτημα στους συμμετέχοντες για το πώς αυτή η αύξηση επηρέασε τη συμμετοχή τους σε αυτές και άλλες διοργανώσεις. Μεταξύ των αθλητικών διοργανώσεων νέων, η συντριπτική απάντηση ήταν ότι η ευθύνη των γονιών για την ευτυχία και την ευημερία του παιδιού τους ήταν πιο σημαντική από την αύξηση των τιμών, σε αντίθεση με τους συμμετέχοντες της διοργάνωσης της τοξοβολίας, μεταξύ των οποίων υπήρχε η ανησυχία για την δυνατότητά τους να συνεχίσουν τη μετακίνηση για τη συμμετοχή τους σε διοργανώσεις του αθλήματος τους.

Έτσι λοιπόν όσον αφορά τη συνέπεια των τουριστικών ροών (Higham, 1999) ως μέτρο βιωσιμότητας, στην συγκεκριμένη μελέτη βλέπουμε ότι σε περιόδους οικονομικής αστάθειας οι κοινότητες θα ήταν χρήσιμο να εστιάζουν περισσότερο στις διοργανώσεις αθλημάτων νέων, καθώς οι γονείς μπορεί να είναι πιο πιθανό να συνεχίσουν να χρηματοδοτούν το ταξίδι του παιδιού τους για να λάβει μέρος σε διάφορα τουρνουά (Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012).

Σε σχέση με τον κοινωνικό αντίκτυπο των έξι διοργανώσεων που μελετήθηκαν, διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες επισκέφτηκαν το Γκείνσβιλ με σκοπό τη συμμετοχή τους στις αθλητικές διοργανώσεις, πράγμα που μας δείχνει ότι οι διοργανώσεις μικρής κλίμακας μπορούν να διαχειρίζονται τις τουριστικές ροές. Με αυτή την ιδιότητα οι αθλητικές διοργανώσεις όντως

μπορούν να προσφέρουν στην μείωση της τουριστικής εποχικότητας (Higham & Hinch, 2002) και ως εκ τούτου στη βιωσιμότητα της τουριστικής βιομηχανίας (Liu, 2003). Οι συμμετέχοντες και των έξι διοργανώσεων, ανέφεραν υψηλή ικανοποίηση τόσο από την διοργάνωση όσο και από την κοινότητα ως αθλητικό τουριστικό προορισμό. Η ικανοποίηση των συμμετεχόντων σχετιζόταν με πτυχές όπως η ποιότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων, η διαιτησία και η εκτέλεση των αγώνων. Όσον αφορά τον ίδιο τον προορισμό, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες βαθμολόγησαν την κοινότητα ιδιαίτερα υψηλά και εξίσου υψηλή ήταν και η πρόθεση να ξαναεπισκεφτούν το Γκείνσβιλ και να το προτείνουν και σε άλλους.

Η διαδικασία υποβολής προσφορών για μια εκδήλωση ενισχύει επίσης αυτή τη σχέση, καθώς κάθε έγγραφο προσφοράς περιλάμβανε πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των εγκαταστάσεων (πρότυπα αγώνων για κάθε άθλημα), την ικανότητα μετακινήσεων για κάθε εγκατάσταση και τα διαθέσιμα δωμάτια ξενοδοχείου. Αυτή η διαδικασία διασφαλίζει ότι οι διοργανώσεις που φιλοξενούνται είναι κατάλληλες σε μέγεθος για την κοινότητα (Higham, 1999). Επιπλέον, όπως πρότεινε ο Chalip (2004), εάν οι εκδηλώσεις που φιλοξενούνται από μια κοινότητα είναι συμβατές με τη συνολική εικόνα μιας κοινότητας, τείνουν να είναι πιο επιτυχημένες και τελικά αυτοσυντηρούμενες και βιώσιμες.

Σε ότι έχει να κάνει με το περιβάλλον όλες οι εκδηλώσεις στην παραπάνω μελέτη χρησιμοποίησαν υπάρχουσες εγκαταστάσεις όπως δημοτικά πάρκα και εγκαταστάσεις αναψυχής, ιδιωτικές και πανεπιστημιακές αθλητικές εγκαταστάσεις. Η διοργανώτρια αρχή ανέφερε ότι η πολιτική της για την ανακύκλωση για κάθε μια από τις διοργανώσεις της συνδέεται με τις πρακτικές που εφαρμόζονται σε κάθε μεμονωμένη εγκατάσταση (Gibson, Kaplanidou, & Kang, 2012).

Πιο πρόσφατες μελέτες εστιάζουν στη ανάπτυξη του δρομικού φαινομένου και στην πληθώρα των διοργανώσεων μικρής κλίμακας που αφορούν μικρούς μαραθώνιους και τη σχέση τους με τη βιωσιμότητα του αθλητικού τουρισμού και τη βιώσιμη ανάπτυξη προορισμών (Melo, Sobry, & Van Rheenen, 2021). Οι Ardiet, Sobry και Melo (2021) μελέτησαν τη διοργάνωση του ημιμαραθωνίου Tur de Lac που έλαβε χώρα για πέμπτη φορά το 2016 στο Vallée de Joux της Γενεύης στην Ελβετία. Οι αγώνες της διοργάνωσης αφορούσαν έναν αγώνα τρεξίματος 12 χιλιομέτρων έναν 24 χιλιομέτρων οι οποίοι συγκέντρωσαν 1068 συμμετέχοντες δρομείς. Η διοργανώτρια αρχή του Tur de lac είναι ο αυτοχρηματοδοτούμενος όμιλος Footing Valee de Joux και η χρηματοδότηση της διοργάνωσης έγινε από τα τέλη συμμετοχής και από ιδιωτικές και

δημοτικές χορηγίες, ενώ 140 εθελοντές μέλη του ομίλου πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους. 120 από τους συμμετέχοντες δρομείς ήταν ντόπιοι, ενώ από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες το 65% ταξίδεψαν από τον τόπο διαμονής τους τουλάχιστον 40 χιλιόμετρα για την συμμετοχή τους στη διοργάνωση.

Οι άμεσες δαπάνες των συμμετεχόντων και των θεατών της διοργάνωσης αφορούσαν κυρίως τα έξοδα ταξιδιού και τα έξοδα για φαγητό. Συγκεκριμένα τα έξοδα ταξιδιού ήταν 29,251.34€ και τα έξοδα για φαγητό ανήλθαν στα 26,636.93 € ενώ ο συνολικός οικονομικός αντίκτυπος που είχε η διοργάνωση στην περιφέρεια, σύμφωνα με την μελέτη ήταν περίπου 65,512.54 € χωρίς στο ποσό αυτό να συμπεριλαμβάνονται τα έσοδα από τις εγγραφές των δρομέων στους αγώνες των 12 και 24 χιλιομέτρων. Το κόστος εγγραφής και για τους δύο αγώνες ήταν 30.00€ κατά άτομο (Ardiet, Sobry, & Melo, 2021).

Σε ότι έχει να κάνει με τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο της διοργάνωσης οι συμμετέχοντες που ερωτήθηκαν στο πλαίσιο αυτής της έρευνας απάντησαν ότι δεν γνώριζαν για τις πολιτικές των διοργανωτών που αφορούσαν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην βιωσιμότητα. Παρόλα αυτά στο Vallée de Joux, το περιβάλλον είναι ένα από τα κύρια μέληματα των αρχών. Στην Ελβετία, κάθε αρχή διοργάνωσης ενός αθλητικού γεγονότος υπόκειται σε μια βαθιά εξέταση από τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες του κράτους και συγκεκριμένα της Direction Générale de l'Environnement (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος). Πριν από τον αγώνα, ο διοργανωτής οφείλει να υποβάλει αίτηση για άδεια από αυτόν τον κρατικό οργανισμό. Ο ρόλος του οργανισμού αυτού είναι να εξετάσει το αθλητικό γεγονός και να επαληθεύσει ότι δεν βλάπτει το περιβάλλον με κανέναν δυνατό τρόπο. Σε αυτό το πλαίσιο, διασφαλίζεται ότι ο αγώνας είναι φιλικός προς το περιβάλλον ή τουλάχιστον δεν προκαλεί οποιοδήποτε πρόβλημα για τη φύση γενικά. Από τη μεριά των διοργανωτών αναφέρθηκαν συγκεκριμένες διαδικασίες ενθάρρυνσης των συμμετεχόντων στη χρήση μαζικών μετακινήσεων, καθώς η αφετηρία των αγώνων συνέπιπτε με τον τερματισμό και οι μετακινήσεις προσφέρονταν δωρεάν. Μία ακόμα διαδικασία των διοργανωτών για την εξασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας ήταν η θέσπιση συγκεκριμένων σταθμών απορριμμάτων, ενώ η ρίψη απορριμμάτων σε μη καθορισμένους σταθμούς επέφερε στους συμμετέχοντες ποινές ακόμα και αποκλεισμό από τη διοργάνωση (Ardiet, Sobry, & Melo, 2021).

Σε ό,τι έχει να κάνει με τις κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις η μελέτη έδειξε ότι η διοργάνωση του Tour du Lac δημιουργεί κοινωνικούς δεσμούς και οικοδομεί σύνδεσμούς μεταξύ των πληθυσμών. Αφενός μεταξύ των συμμετεχόντων και αφετέρου μεταξύ των εθελοντών που

αποτελούν μέρος του οργανισμού καθώς οι 130 από τους 140 εθελοντές είναι κάτοικοι που συνεργάζονται για την υλοποίηση αυτού του αγώνα. Το 29.3% των συμμετεχόντων στην έρευνα απάντησαν ότι έχουν ξανασυμμετάσχει στη διοργάνωση και ότι έχει δημιουργηθεί μία κοινότητα γύρω από αυτή. Παράλληλα το 97.4% ανέφερε ότι ήταν πολύ ευχαριστημένο με το οργανωτικό επίπεδο και δήλωσε την επιθυμία να συμμετάσχει ξανά στο μέλλον, ενώ το 93.8% δήλωσε πως θα επισκεπτόταν το Vallée de Joux για τουριστικούς λόγους. Αυτό μας δείχνει ότι ένας τέτοιος αγώνας μπορεί να καλλιεργήσει κοινωνικές συνδέσεις εντός και εκτός της τοπικής κοινότητας, καθώς και να δημιουργήσει τουριστικές ροές στους τόπους φιλοξενίας.

Μία ακόμα διοργάνωση ημιμαραθωνίου μελέτησαν οι Sobry, Mischler, Cernaianu, Czeglédi, & Melo (2021). Η διοργάνωση αυτή ήταν ο ημιμαραθώνιος του Phalempin που πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουλίου του 2016. Το Phalempin είναι ένας δήμος με 4500 κατοίκους και απέχει 13 χιλιόμετρα μακριά από την πόλη Lille της Γαλλίας. Ο ημιμαραθώνιος αυτός είναι μία παραδοσιακή διοργάνωση της πόλης, καθώς το 2016 ήταν η τριακοστή δεύτερη φορά διεξαγωγής του και αριθμήσε 3500 συμμετοχές, το μέγιστο δηλαδή της συμμετοχής που επιτρέπουν οι διοργανωτές. Τον αγώνα αυτό διοργανώνουν ο οργανισμός *Entre Ciel et Vert* και η αθλητική λέσχη Phalempin Athletic Club με τη αρωγή του δήμου και την υποστήριξη 350 εθελοντών. Ο αγώνας είναι αναγνωρισμένος από την Γαλλική Ομοσπονδία Στίβου (Federation Francaise d' Athletisme FFA) και υπολογίζεται ως προκριματικός του Γαλλικού πρωταθλήματος.

Οι διοργανωτές δεν έχουν καμία πρόθεση δημιουργίας οικονομικού κέρδους από τη διοργάνωση, ενώ το κόστος συμμετοχής είναι μόλις 14.00€ σχετικά μικρό σε σχέση με αντίστοιχες διοργανώσεις, ομοίως και τα έπαθλα που κυμαίνονται στα 190.00€ για την πρώτη θέση και 150.00€ για τη δεύτερη σε γυναίκες και άνδρες. Η χρηματοδότηση της διοργάνωσης προέρχεται από διάφορες πηγές. Συγκεκριμένα κατά 10% από τον δήμο, κατά 4% από το Περιφερειακό Συμβούλιο, ενώ το υπόλοιπο της χρηματοδότησης πηγάζει κατά 16% από χορηγίες και από τα έσοδα των εγγραφών των αγωνιζομένων κατά 60%. Εκτός από οικονομική στήριξη, ο δήμος βοηθάει τη διοργάνωση παρέχοντας εξοπλισμό, φορτηγά, υποδομές, όπως το γυμναστήριο που χρησιμοποιείται ως χώρος υποδοχής, και τεχνικό και διοικητικό προσωπικό για 2 μήνες, ενώ η Περιφέρεια παρείχε τις μπαριέρες για τον αγώνα. Οι μελετητές Sobry και συν. (2021) κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης παρατήρησαν ότι οι σχέσεις της διοργάνωσης και των οικονομικών συνεργατών ήταν αρκετά περιορισμένες καθώς στα σημεία εκκίνησης και τερματισμού δεν υπήρχε καμία εμπορική δραστηριότητα και λιγοστά περίπτερα έκθεσης ήταν τοποθετημένα στο

γυμνάσιο όπου λειτουργούσε η γραμματειακή υποστήριξη της διοργάνωσης. Ενώ καμία ενέργεια τουριστικής προώθησης δεν παρατηρήθηκε κατά τη διαδικασία των εγγραφών των συμμετεχόντων. Στα ερωτηματολόγια των ερευνητών ανταποκρίθηκαν 591 (N=591, 16%) συμμετέχοντες εκ των οποίων το 71,6% ήταν άνδρες και το 28,4% ήταν γυναίκες.

Σε ότι έχει να κάνει με τον οικονομικό αντίκτυπο της διοργάνωσης το 96,3% των αθλητών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν πως δεν διανυκτέρευαν στο Phalempin καθώς ο τόπος διαμονής τους απέχει λιγότερο από 40χιλιόμετρα. Το 48,6% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι τα ημερήσια έξοδα του για τον αγώνα ήταν μέχρι 20.00€ από τα οποία τα 14.00€ κόστισε η συμμετοχή τους. Το 25% απάντησε ότι τα έξοδα του ήταν μεταξύ 20.00€ και 50.00€ και το υπόλοιπο 8% δήλωσε έξοδα πάνω από 50.00€ το υπόλοιπο 18% δήλωσε ότι τα έξοδα του ήταν μηδενικά πράγμα που φαίνεται λανθασμένο. Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η μη κερδοσκοπική φιλοσοφία της διοργάνωσης έχει άμεσο αντίκτυπο στα έσοδα αυτής (Sobry, et al., 2021).

Σε σχέση με την προστασία και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος η διοργανώτρια αρχή φαίνεται να είχε τοποθετήσει σε όλους τους σταθμούς πρώτων βοηθειών καλάθια απορριμμάτων, η έλλειψη των οποίων έγινε αισθητή από τους συμμετέχοντες στα κομμάτια εκείνα του αγώνα ανάμεσα από τους σταθμούς πρώτων βοηθειών καθώς παρατηρήθηκε έντονη ρύπανση από συσκευασίες αθλητικών τζέλ, φλούδες και άλλων απορριμμάτων, ενώ δεν είχε προβλεφθεί καμία ποινή για την ρίψη απορριμμάτων. Παρόλα αυτά οι ερευνητές ανέφεραν ότι ο καθαρισμός από τον δήμο μετά τη διοργάνωση ήταν υποδειγματική. Αρκετοί από τους συμμετέχοντες αναφέρθηκαν θετικά στα περιβαλλοντικά μηνύματα των διοργανωτών που ακούγονταν από τα μεγάφωνα του αγώνα. Σε ό,τι έχει να κάνει με τις μαζικές μετακινήσεις, καμία ενέργεια δεν είχε προβλεφθεί από τη διοργάνωση, πράγμα που οδήγησε σε έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση και αύξηση του αποτυπώματος άνθρακα της διοργάνωσης (Sobry, et al., 2021).

Σε ότι έχει να κάνει με τον κοινωνικό αντίκτυπο της διοργάνωσης όπως παραπάνω αναφέρθηκε η κυκλοφοριακή συμφόρηση λειτούργησε αρνητικά, μία ακόμα ενόχληση αναφέρθηκε από τους κατοίκους και είχε να κάνει με την τοποθέτηση χημικών τουαλετών στην αφετηρία του αγώνα. Επίσης, κατά τους ερευνητές δεν υπήρχε μεγάλη συνέργεια της τοπικής εμπορικής κοινότητας και δεν παρατηρήθηκε κανενός είδους τουριστική προώθηση (Sobry, et al., 2021).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα κύρια συμπεράσματα της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην εισαγωγή.

Σε σχέση με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού σε οικονομικό επίπεδο, έχουν να κάνουν κυρίως με τον αντίκτυπο του αθλητικού τουρισμού στην οικονομία του τόπου υποδοχής. Στη βιβλιογραφία όπως παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο υπάρχουν σαφείς στόχοι στα πλαίσια της οικονομικής βιωσιμότητας του αθλητικού τουρισμού με κυριότερη τη δημιουργία θέσεων εργασίας στους τόπους προορισμού (Roberts, S., & Tribe, J., 2008) και στην ανάπτυξη μέτρων για την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών καθώς και την αύξηση του μέσου όρου των δαπανών τους (Choi & Sirakaya, 2006). Επίσης πολύ σημαντική είναι η μείωση της εποχικότητας των επιχειρήσεων του αθλητικού τουρισμού, που προκαλεί περιορισμό των εσόδων, μέσω της διαφοροποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων (Higham & Hinch, 2002; Ma, et al., 2011). Ο Higham (1999) επίσης αναφέρει ότι ο αθλητικός τουρισμός δημιουργεί και ελέγχει τουριστικές ροές στους τόπους υποδοχής βοηθώντας έτσι στην βιώσιμη ανάπτυξη τους, πράγμα το οποίο διαπιστώνουμε και στη μελέτη της Gibson, Karlanidou και Kang (2012) που μελέτησαν τις έξι αθλητικές διοργανώσεις του Γκέινβιλ.

Σε ότι έχει να κάνει με τον κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού επικεντρώνονται στην μείωση της δυσανεξίας των τοπικών κοινωνιών υποδοχής και φιλοξενίας και στην ανταλλαγή πολιτιστικών και πολιτισμικών ερεθισμάτων, που επιτυγχάνονται με την εφαρμογή βιώσιμων στρατηγικών που: (1) προωθούν την συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στον σχεδιασμό και τον εφοδιασμό του αθλητικού τουρισμού (εθελοντισμός και εντοπιότητα προμηθευτών) (2) αυξάνουν την υπερηφάνεια των κατοίκων (Fredline, 2005), (3) καταπολεμούν τον κοινωνικό αποκλεισμό (Font, Garay, & Jones, 2014), (4) διασφαλίζουν τη δίκαιη διανομή των τουριστικών ωφελημάτων (Fredline, 2005), (5) εγγυώνται χαμηλό ποσοστό ανεργίας στους τοπικούς πληθυσμούς (Roberts & Tribe, 2008), (6) διασφαλίζουν την εργασιακή ικανοποίηση και να ελαχιστοποιούν τις εποχιακές θέσεις μερικής απασχόλησης προσφέροντας ικανοποιητικούς μισθούς (Ma, et al., 2011) και τέλος (7) προωθούν την δημιουργία και τη συντήρηση εγκαταστάσεων μόνο εάν αυτές θα χρησιμοποιηθούν από τους κατοίκους και μετά το πέρας των αθλητικών διοργανώσεων (Fredline, 2005).

Από πολιτιστικής άποψης, η βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στοχεύει στη δημιουργία μιας ελκυστικής εικόνας για τον προορισμό (Anderson, Bakir, & Wickens, 2015) και

στη δημιουργία ευκαιριών ψυχαγωγίας και κοινωνικής συνοχής (Fredline, 2005), καθώς επίσης και στην προαγωγή και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των προορισμών και τη διατήρηση των τοπικών παραδόσεων (Choi & Sirakaya, 2006; Font, Garay, & Jones, 2014).

Οι περιβαλλοντικοί στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού επικεντρώνονται στη διατήρηση και τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων των τόπων υποδοχής, οι οποίοι επιτυγχάνονται με το σχεδιασμό και τη χρήση στρατηγικών που περιορίζουν και πολλές φορές εξαλείφουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αθλητικών δραστηριοτήτων και των εγκαταστάσεων τους.

Ως αναφορά το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στο κεφάλαιο της εισαγωγής, από τη βιβλιογραφική αυτή έρευνα φαίνεται ότι η πολιτική επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τη βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Αρχικά μπορέσαμε να διακρίνουμε στην ενότητα ‘‘Πολιτική και αθλητικός τουρισμός’’ τις διάφορες δυσκολίες και προκλήσεις που προκύπτουν στην συνεργασία των πολιτικών κοινοτήτων του αθλητισμού με εκείνες του τουρισμού παρόλα αυτά οι φορείς διαμόρφωσης πολιτικής όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών έχουν παρουσιάσει έντονα τις τελευταίες δεκαετίες τη ζωτική σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης και έχουν αναγνωρίσει την δυναμική του αθλητικού τουρισμού στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει έμπρακτα, χρηματοδοτώντας έργα διακρατικών συνεργασιών που προωθούν την βιώσιμη ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Τέλος πολλά κράτη έχουν αναπτύξει πολιτικές βιωσιμότητας που εφαρμόζονται με πιστοποιήσεις, ελέγχους και αδειοδοτήσεις οι οποίες διασφαλίζουν τις βιώσιμες πρακτικές των διοργανώσεων αθλητικού τουρισμού όπως παρουσιάστηκε και στη μελέτη των Ardiet, Sobry και Melo (2021) που αφορούσε τον ημιμαραθώνιο Tur de Lac στην Ελβετία.

Σε ότι έχει να κάνει με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα αυτής της εργασίας που αφορά το ρόλο των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας μπορούμε να πούμε ότι οι διοργανώσεις αυτές μπορούν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Σε οικονομικό επίπεδο οι διοργανώσεις αυτές μπορούν να αποφέρουν σημαντικά αποτελέσματα με σχετικά χαμηλό ρίσκο επένδυσης σε σχέση με μεγαλύτερης κλίμακας διοργανώσεις και να χρηματοδοτηθούν εν μέρει ευκολότερα από τους δήμους και τις περιφέρειες. Επίσης οι διοργανώσεις αυτές λόγω του χαμηλού τους κόστους μπορούν να πραγματοποιούνται τακτικά δημιουργώντας συνεχείς τουριστικές ροές και λόγω μεγέθους μπορούν να υποστηρίζονται από τοπικούς προμηθευτές και παρόχους τουριστικών

υπηρεσιών μεγιστοποιώντας τον αντίκτυπο στις τοπικές οικονομίες και μειώνοντας την εποχικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων.

Σε ότι έχει να κάνει με το κοινωνικό και πολιτιστικό αντίκτυπο στους τόπους φιλοξενίας οι αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας λόγω του περιορισμένου όγκου των ενεργών συμμετεχόντων και των συνοδών, περιορίζουν τα φαινόμενα συνωστισμού, υπερφόρτωσης των δημόσιων δομών και τα φαινόμενα της βίας και πολιτισμικής διαφοράς ενισχύοντας τις διαδικασίες κοινωνικής ανταλλαγής, του αισθήματος υπερηφάνειας των κατοίκων και δημιουργώντας κοινωνικές συνδέσεις. Επίσης οι διοργανώσεις μικρής κλίμακας μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες συμμετοχής των τοπικών πολιτικών δικτύων και των παρόχων στο σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων.

Σε ότι έχει να κάνει με τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο οι αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας έχουν τη δυνατότητα να περιορίσουν αρκετά το ενεργειακό τους αποτύπωμα καθώς οι ανάγκες τους είναι σχετικά περιορισμένες. Η χρήση των υπαρχουσών εγκαταστάσεων είναι ίσως το σημαντικότερο πλεονέκτημα προς αυτή την κατεύθυνση ενώ η εφαρμογή πρακτικών ανακύκλωσης, η χρήση μαζικών μεταφορών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι εφικτές πρακτικές από τις αθλητικές διοργανώσεις μικρής κλίμακας πολλές από τις οποίες πραγματοποιούνται στο φυσικό περιβάλλον δίνοντας έτσι το κίνητρο στις τοπικές κοινότητες να το προστατεύσουν και να το διατηρήσουν.

Τέλος, προϋπόθεση για όλα τα παραπάνω είναι οι διοργανωτές των αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας να είναι ενήμεροι και ευαισθητοποιημένοι για τα ζητήματα της βιώσιμης ανάπτυξης του αθλητικού τουρισμού, εφαρμόζοντας ορθές πρακτικές και έχοντας συγκεκριμένες στρατηγικές καθώς σε αντίθετη περίπτωση τα αποτελέσματα δεν είναι τα επιθυμητά όπως στην περίπτωση που παρουσιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, του ημιμαραθωνίου του Phalempin που μελέτησαν οι Sobry et al. (2021).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αυθίνος, Γ.Δ. & Γαργαλιανός, Π. (2003). *Οργάνωση Ολυμπιακών Αγώνων*. Αθήνα: ΕΚΠΑ, ΔΠΘ.
- Ali, A., & Frew, A. J. (2010). ICT and its role in sustainable tourism development. Στο R. L. U. Gretzel (Επιμ.), *Information and communication technologies in tourism 2010: Proceedings of the international conference in Lugano, Switzerland* (σσ. 479–49). Vienna: Springer.
- Ali, A., & Frew, A. J. (2014). ICT and sustainable tourism development: An innovative perspective. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 5(1), 2–16.
- Alonso-Almeida, M. D. M., Bagur-Femenias, L., Llach, J., & Perramon, J. (2015). Sustainability in small tourist businesses: The link between initiatives and performance. *Current Issues in Tourism*, 21(1), 1-20.
- Anderson, E., Bakir, A., & Wickens, E. (2015). Rural tourism development in Connemara, Ireland. *Tourism Planning & Development*, 12(1), 73–86.
- Anderson, T. D. & Lundberg, E. (2013). Commensurability and sustainability: Triple impact assessments of a tourism event. *Tourism Management*, 37, 99–109.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of tourism Research*, 19(4), 665–690.
- Archer, B. H. (1977). *Tourism multipliers : The state of the art*. . Bangor: University of Wale Press.
- Ardiet, R, Sobry, C, Melo, R. (2021). Switzerland: Small Scale Sport Tourism Events and Local Sustainable Development. The Case of the 12 and 24 Km of the Vallée De Joux – the Tour du Lac. *Small Scale Sport Tourism Events and Local Sustainable Development*, (pp. 203–216). Cham: Springer.
- Atkisson, A. ((2000). *Believing Cassandra: An Optimist Looks at a Pessimist's World*. New York: Scribe Publishers.
- Binns, T. (1995). Geography in development: Development in geography. *Geography* 80, 303–322.
- Bjelac, Z & Radovanovic, M. (2003). Sports Events as a Form of Tourist Product, Relating to the Volume and Character of Demand. *Journal of Sport & Tourism*, 8(4), 260-269.
- Briedenhann, J. (2011). Economic and tourism expectations of the 2010 FIFA World Cup: A resident perspective. *Journal of Sport and Tourism*, 16, 5–32.

- Carić, H. (2018). Perspectives of greening tourism development—the concepts, the policies, the implementation. *Tourism*, 66(1), 78–88.
- Carneiro, M. J., Breda, Z., & Cordeiro, C. (2016). Sports tourism development and destination sustainability: the case of the coastal area of the Aveiro region, Portugal. *Journal of Sport & Tourism*, 20(3-4), 305-334.
- Chalip, L. (2004). Beyond economic impact: A general model for sport event leverage. Στο B. R. Adair, *Sport tourism: Interrelationships, impacts and issues* (pp. 226–252). Clevedon, UK: Channel View Publications.
- Choi, H. C., & Sirakaya, E. (2006). Sustainability indicators for managing community tourism. *Tourism Management*, 27(6), 1274–1289.
- Coleman, William D. & Grace Skogstad. (1990). *Policy Communities and Public Policy in Canada*. Toronto: Copp Clark Pitman.
- Collins, A., Jones, C., & Munday, M. (2009). Assessing the environmental impacts of mega sporting events: Two options?. *Tourism management*, 30(6), 828-837.
- Crompton, J and Howard, D. (2013). Costs: The Rest of the Economic Impact Story. *Journal of Sport Management*, 27(5), 379-392.
- Crompton, J.L. and Ap, J. (1994). *Development of a Tourism Impact Scale in Host Resident. Context Research Enhancement Program: Final Report*. Texas A&M University, College. Texas: Texas A&M University, College.
- Daniels, M., & Norman, W. (2003). Estimating the economic impacts of seven regular sport tourism event. *Journal of Sport Tourism*, 8(4), 214–222.
- De Knop, P Standeven, J. (1999). *Sport tourism*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- De Knop, P. (1990). Sport for all and active tourism. *World Leisure & Recreation*, 32(3), 30–36.
- Delamere, T. (2001). Development of a scale to measure resident attitudes toward the social impacts of community festivals, part 2: verification of the scale. *Event Management*, 7(1), 25-38.
- Delpy-Neirotti, L. (2003). An introduction to sport and adventure tourism. S. Hudson, *Sport and Adventure Tourism*. (pp. 1-25). Binghampton, NY: Haworth Hospitality Press.
- Deprest, F. (1997). *Survey on mass tourism: Ecology in view of the territory*. Lisboa: Instituto Piaget.

- Erkuş-Öztürk, H., & Eraydın, A. (2010). Environmental governance for sustainable tourism development: Collaborative networks and organisation building in the Antalya tourism region. *Tourism Management*, 31(1), 113–124.
- Findlay, K. (2001). Can we watch whales and not disturb them? *Southern Hemisphere Marine Mammal Conference 2001*. Philip Island: Philip Island Nature Park.
- Font, X., Garay, L., & Jones, S. (2014). Sustainability motivations and practices in small tourism enterprises in European protected areas. *Journal of Cleaner Production*, 137, 1439-1448.
- Fredline, E. (2005). Host and guest relations and sport tourism. *Sport in Society*, 8(2), 263–279.
- Freidmann, J. (1986). The world city hypothesis. *Development and Change* 17, 69–84.
- Gammon, S., & Robinson, T. (2003). Sport and tourism: A conceptual framework. *Journal of Sport*, 8(1), 21–26.
- Getz, D., & Page, S.J. (2016). Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*, 52, 593–631.
- Getz, D. & Page, S.J. (2016). *Event Studies: Theory. Research and Policy for Planned Events*. New York: Routledge.
- Getz, D. (2005). *Event management and event tourism*. New York: Cognizant.
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism management*, 29(3), 403-428.
- Getz, D., Svensson, B., Peterssen, R., & Gunnervall, A. (2012). Hallmark events: Definition and planning process. *International journal of event management research*, 7(1/2), 47-67.
- Gibson, H. J. (1998). Active sport tourism: who participates? *Leisure Studies*, 17(2), 155-170.
- Gibson, H., Attle, S. and Yiannakis, A. (1997). Segmenting the active sport tourist market: a life span perspective. *Journal of Vacation Marketing*, 4(1), 52–64.
- Gibson, H., Kaplanidou, K., & Kang, S. J. (2012). Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review*, 2(15), 160–170.
- Glyptis, S. (1982). *Sport and Tourism in Western Europe*. London: British Travel Education Trust.
- Glyptis. (1992). The changing demand for countryside recreation. In C. R. I. R. Bowler, *Contemporary Rural Systems in Transition* (pp. 155-165). Wallingford: CAB International.
- Gunn, C. A., & Var, T. (2002). *Tourism planning: Basics, concepts, cases (4th ed.)*. New York: Routledge.

- Gursoy, D. & Rutherford, D.G. (2004). Host attitude toward tourism: an improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Hall, C. (1992). Adventure, sport and health tourism. Στο C. M. Weiler, *Special interest tourism* (pp. 41–158). London: Belhaven Press.
- Hall, C. (1992a). Hallmark Tourist Events. *Belhaven Press*.
- Higham, J. (1999). Sport as an Avenue of Tourism Development: An Analysis of the Positive and Negative Impacts of Sport Tourism. *Current Issues in Tourism*, 2(1), 82-90.
- Higham, J. (2005). Introduction to sport tourism impacts and environments. In J. Higham, *Sport tourism destinations: Issues, opportunities and analysis* (pp. 223–232). Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Higham, J., & Hinch, T. (2002). Tourism, sport and seasons: The challenges and potential of overcoming seasonality in the sport and tourism sectors. *Tourism Management*, 23(2), 175–185.
- Hinch, T. & Higham, J. (2018). *Sport Tourism Development*. Clevedon: Channel View Publications.
- Hinch, T. & Higham, J. (2001). Sport tourism. A framework of research. *International Journal of*, 3(1), 45–58.
- Horne, J. (2017). *Sports mega-events: Sport, Media and Mega-Events*. New York: Routledge.
- Houlihan, B. (1991). *The Government and the Politics of Sport*. London: Routledge.
- International Olympic Committee. (1999). *Olympic movement's agenda 21: Sport for sustainable development*. Retrieved from [www.olympics.com: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Olympism-in-Action/Environment/Olympic-Movement-s-Agenda-21.pdf](https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Olympism-in-Action/Environment/Olympic-Movement-s-Agenda-21.pdf)
- Jackson, G. & Weed, M. (2003). The sport-tourism interrelationship. Στο B. Houlihan, *Sport and Society: A Student Introduction* (p. 395). London: Sage.
- Jeffries, D. (. (2001). *Governments and Tourism*. Oxford: Butterworth.
- Jeong, G. H. (1999). Residents' perceptions on the long-term impacts of the Seoul Olympics to the Chamsil area development in a tourism perspective. In C. P. T. D. Anderson, *The Impact of Mega Events* (pp. 169–178). Ostersund: European Tourism Research Institute.

- Kaplanidou, K. & Gibson, H. J. (2010). Predicting Behavioral Intentions of Active Event Sport Tourists: The Case of a Small-scale Recurring Sports Event. *Journal of Sport and Tourism*, 11(6), 459–475.
- Kasimati, E. (2003). Economic Aspects and the Summer Olympics: a review of Related Research. *International Journal of Tourism Research*, 5(6), 433–444.
- Kelly, D. M., & Fairley, S. (2018). What about the event? How do tourism leveraging strategies affect small-scale events? *Tourism Management*, 64, 335-345.
- Lamont, M & Dowell, R. (2008). A process model of small and medium enterprise sponsorship of regional sport tourism events. *Journal of Vacation Marketing*, 14(3), 253-266.
- Laumann, E. O. & Knoke, D. . (1987). *The Organisational State*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 459–475.
- Ma, S.C., Egan, D., Rotherham, & Ma, S.M. (2011). A framework for monitoring during the planning stage for a sports mega-event. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(1), 79–96.
- Mathieson, A., & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. London: Longman.
- Melo, R., & Gomes, R. (2016). Nature sports and sustainable local development: Practitioners and organizations managers’ perspectives in Portugal. Στο C. Sobry, *Sport tourism and local sustainable development* (pp. 75–100). Lille: L’Harmattan.
- Melo, R, Sobry., C, & Van Rheenen. D. (2021). *Small Scale Sport Tourism Events and Local Sustainable Development A Cross-National Comparative Perspective*. Cham: Springer Nature Switzerland AG 2021.
- Nunkoo, R. & Ramkissoon, H. (2011). Residents’ satisfaction with community attributes and support for tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 35(2), 171-190.
- Ohmann, S., Jones, I., & Wilkes, K. (2006). The perceived social impacts of the 2006 Football World Cup on Munich residents. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 129-152.
- Orams, M. (2005). Sport tourism and natural resource impacts. In J. Higham, *Sport Tourism Destinations* (pp. 248-260). Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Parent, M, & Chappelet, J. (2017). *Routledge handbook of sports event management*. New York: Routledge.

- Pigram, J. J. and Wahab, S. (1997). Sustainable tourism in a changing world. In S.A. Wahab, *Tourism, Development and Growth* (pp. 17-32). London: Routledge.
- Ponting, J., & O'Brien, D. (2014). Liberalizing nirvana: An analysis of the consequences of common pool resource deregulation for the sustainability of Fiji's surf tourism industry. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(3), 384–402.
- Pranic, L. Petric, L., & Cetinic, L. (2012). Host population perceptions of the social impacts of sport tourism events in transition countries. *International Journal of Event and Festival Management*, 3(3), 236-256.
- Preuss, H. and Solberg, H.A. (2006). Attracting major sporting events: the role of local residents. *European Sport Management Quarterly*, 6(4), 391-411.
- Redmond, G. (1991). Changing styles of sports tourism: Industry/consumer interactions in Canada,. In M. T. Stabler, *The tourism industry: An international* (pp. 107–120). Wallingford, UK: CAB International.
- Roberts, E. J. & McLeod, P. B. (1989). *The economics of a hallmark event*. Aldershot,: Avebury.
- Roberts, S. & Tribe, J. (2008). Sustainability indicators for small tourism enterprises: An exploratory perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 575–594.
- Roche, M. (1994). Mega-events and urban policy. *Annals of Tourism Research*, 21(1), 1–19.
- Ruiz-Molina, M.-E., Gil-Saura, I., & Moliner-Velázquez, B. (2010). Good environmental practices for hospitality and tourism. *Management of Environmental Quality*, 21(4), 464–476.
- Scott, N., Baggio, R., & Cooper, C. (2008). *Network analysis and tourism: From theory to practice*. Clevedon: Channel View.
- SforAE, S. f. (2019). *sforae_best_practices*. Retrieved from από http://www.sforae.eu/en/http://www.sforae.eu/pdf/sforae_best_practices.pdf
- Shackley, M. (1996). *Wildlife Tourism*. London: International Thompson Business Press.
- Smith, M. J. (1993). *State Autonomy and Policy Networks in Britain and the United States*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Sobry, C, Mischler, S, Cernaianu, S, Czegledi, O, & Melo, R. (2021). France: The Socioeconomic Impact of a Half Marathon. The Case of Phalempin as Part of an International Study. In C. S. Ricardo Melo, *Small Scale Sport Tourism Events and Local Sustainable Development. A Cross-National Comparative Perspective* (pp. 113-128). Cham: Springer.

- Southgate, C. & Sharpley, R. (2014). Tourism, Development and the Environment. In S. & Telfer, *Tourism and Development 2nd Ed Concepts and Issues* (pp. 250-284). Bristol, Blue Ridge: Channel View Publications.
- Standeven, J. and De Knop, P. (1999). *Sport Tourism*. Champaign IL: Human Kinetics.
- Timur, S., & Getz, D. (2008). A network perspective on managing stakeholders for sustainable urban tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 20(4), 445–461.
- UNWTO. (2018). *Sport Tourism and Sustainable Development Goals (SDGs)*. Retrieved on 1/1, 2022, from <https://www.unwto.org/>: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2019-09/sporttourismandsdgs.pdf>
- UNWTO. (2020). *The Sustainable Development Goals Report 2020*. UNWTO. Retrieved on 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/>: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/#sdg-goals>
- Veltri, F., Miller, J., & Harris, A. (2009). Club sport national tournament: Economic impact of a small event on a mid-size community. *Recreational Sports Journal*(33), 95-128.
- Vrondou, O., Kriemadis, A., & Kartakoullis, N. (2009). Government, Local State and Private Sector Groups' interaction in the Context of Producing Sport Tourism Policy in Greece: A strategic perspective. *e-Review of Tourism Research (eRTR)*, 7(1), 1-26.
- Wall, G. (1997). Sustainable tourism/unsustainable development. In S. W. Pigram, *Tourism, Development and Growth* (σσ. 33–49). London: Routledge.
- Wang, Y. & Pfister, R.E. (2008). Residents' attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47(1), 84-93.
- Weed, M. E. & Bull, C. J. (1997). Integrating sport and tourism: a review of regional policies in England. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 3(2), 129-147.
- WCED W. C. (1987). *Our common future: Report of the world commission on environment and development*. Oxford: Oxford.
- Weed. (2008). *Sport Tourism A reader*. New York: Routledge.
- Weed, M. (2001). Developing a sports tourism product. *International Conference of the Pan Hellenic Association of Sports Economists* (p. 1). Athens: ATINER.
- Weed, M. (2009). Progress in sports tourism research? A meta-review and exploration of futures. *Tourism Management*, 30(5), 615–628.

- Weed, M. & Bull, C. J. (1997). Integrating sport and tourism: a review of regional policies in England. *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 3(2), 129–148.
- Weed, M. E. & Bull, C. J. (1998). The search for a sport-tourism policy network. Στο ε. M. F. Collins and. S. Cooper, *In Leisure Management: Issues and Applications* (σσ. 277–298). Wallingford:: CAB International.
- Weed. M, & Bull. C. (2003). *Sports Tourism: Participants, Policy and Providers*. Oxford: Routledge.
- Werling, J. (1992). *MIDE: A Macroeconomic Multisectoral Model of the Spanish Economy*, PhD Thesis. Maryland: University of Maryland.
- West, G. (1995). Comparison of Input-Output and Econometric and Computable General Equilibrium Impact Models at the Regional Level. *Economic Systems Research*, 7(2), 209-220.
- World Tourism Organization and Organization of American States. (2018). *Tourism and the Sustainable Development Goals – Good Practices in the Americas*. Madrid: United Nations World Tourism Organization.
- Wright, M. (1988). Policy community, policy network and comparative industrial policies. *Political Studies*,36(4), 593–612.
- Yaw, F. (2005). Cleaner technologies for sustainable tourism: Caribbean case studies. *Journal of Cleaner Production*,, 13(2), 117–134.